

DANMARKS STATISTIK

STATISTISKE MEDDELELSER

4. RÆKKE 50. BIND 6. HÆFTE

COMMUNICATIONS STATISTIQUES 4me SÉRIE TOME 50 6ième LIVRAISON

PRODUKTIONSSTATISTIK FOR AARET 1913

(HAANDVÆRKS- OG INDUSTRIITÆLLINGEN AF 1914)

VI

TRÆINDUSTRIEN OG PAPIRINDUSTRIEN

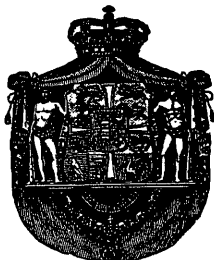
STATISTIQUE DE LA PRODUCTION INDUSTRIELLE 1913
(RECENSEMENT INDUSTRIEL 1914)

VI

INDUSTRIES DU BOIS ET PAPETERIE

UDGIVET AF DET STATISTISKE DEPARTEMENT

PUBLIÉ PAR LE DÉPARTEMENT DE LA STATISTIQUE

KØBENHAVN

BIANCO LUNOS BOGTRYKKERI

1916

Forord.

For at kunne afslutte Produktionsstatistikken for 1913 i et følgende Hæfte af lignende Omfang som de foregaaende har man i nærværende Hæfte samlet Træindustrien og Papirindustrien.

Idet man angaaende Produktionsstatistikens Grundlag og Omfang skal henvise til Hæftet om Tekstilindustrien (Stat. Medd. 4. R., 50. Bind., H. 1), hvor der er gjort nærmere Rede herfor, skal man om Indholdet af nærværende Hæfte bemærke, at det for Træindustriens Vedkommende omfatter de Fag indenfor Industritællingens Gruppe IV, der kan sammenfattes under Betegnelsen Snedkerier (Nr. 97 til 103) samt hele Gruppe V med Undtagelse af Legetøjsindustrien; endvidere er hertil henført Pianofortefabrikker og Tændstikfabrikker. Træsksbyggerier, Rørvævsfabrikker og Stukfabrikker, som var medtaget i Produktionsstatistikken for 1906, er derimod udeladte.

For Papirindustrien omfatter Hæftet Papir-, Pap- og Tapetfabrikker samt visse Grene af Papirvarefabrikationen. Derimod har de indsamlede Oplysninger om Bogbinderier og den grafiske Industris forskellige Fag vist sig ufyldstgørende til statistisk Behandling.

Det statistiske Departement, i December 1916.

ADOLPH JENSEN.

Johs. Dalhoff.

Indhold.

A. Træindustri.		Side
1. Savværker, Trævarefabrikker, Maskinsnedkerier m. v.		7
2. Vognfabrikker: a) Alm. Vognfabrikker		23
b) Barnevognsfabrikker		26
c) Fabrikation af Jærnbanevogne		27
3. Paraplyfabrikker (Kunstdrejerforretninger)		29
4. Børstenbinderier		30
5. Kurvemagerforretninger		33
6. Korkvarefabrikker		34
7. Pianofortefabrikker m. v.		36
8. Tændstikfabrikker		37
 B. Papirindustri.		
1. Papir- og Papfabrikker m. v.		39
2. Tapetfabrikker		42
3. Æske-, Konvolut- og Papirposefabrikker		43
<i>Résumé</i>		47

Publikationer

vedrørende Haandværks- og Industritællingerne:

- 1897: Danmarks Haandværk og Industri ifølge Tællingen den 25. Maj 1897. (Statistisk Tabelværk, 5. Række, Litra A Nr. 1).
- 1906: Danmarks Haandværk og Industri ifølge Tællingen den 12. Juni 1906. (Statistisk Tabelværk, 5. Række, Litra A Nr. 7).
- Produktionsstatistik. (Statistiske Meddelelser, 4. Række, 30. Bd.).
- 1914: Produktionsstatistik.
- I. Tekstilindustrien. (Statistiske Meddelelser, 4. Række, 50. Bd., 1. Hæfte).
 - II. Produktionen af Nærings- og Nydelsesmidler. (do., 2. Hæfte).
 - III. Beklædnings- og Læderindustrien. (do., 3. Hæfte).
 - IV. Sten-, Ler- og Glasindustrien. (do., 4. Hæfte).
 - V. Metalindustrien. (do., 5. Hæfte).
-

A. Træindustri.

1. Savværker, Trævarefabrikker, Maskinsnedkerier m. v.

Antallet af Virksomheder indenfor den egentlige Træindustri, der fandtes her i Landet ved Industritællingen i 1914, fremgaar af nedenstaaende Oversigt, hvor der er sondret mellem, om Virksomheden har mekanisk Bevægkraft eller ej, og Virksomhederne er inddelte efter Industritællingens Fagdeling.

	Uden mekanisk Kraft		Med mekanisk Kraft					Samlet Antal		
	Virksomheder	Arbejdere	Virksomheder					Arbejdere	Virksomheder	Arbejdere
			0-5 Arb.	6-20 Arb.	21-100 Arb.	over 100 Arb.	I alt			
97. Snedkerforr. i Almindeligh.	1874	1292	365	31	6	"	402	1075	2276	2367
98. Bygningssnedkerier	211	330	141	50	14	2	207	1808	418	2138
99-101. Møbelsnedkerier m. v.	1243	3037	257	89	24	"	370	2341	1613	5378
103. Liste- og Rammefabrikker	50	126	30	15	5	"	50	354	100	480
117. Træskæreri og Savværker	51	56	290	71	25	1	387	2238	438	2294
118. Cigar- og Pakkasefabrikker	8	14	9	10	3	"	22	246	30	260
119. Fabr. for forsk. Trævarer	219	65	62	19	10	"	91	701	310	766
120. Træskofabrikker	14	16	8	13	8	"	29	512	43	528
121. Bødkerforretninger	705	358	46	18	6	1	71	670	776	1028
122-23. Træ- og Blokkedrejere	115	11	215	13	"	"	228	282	343	293
Ialt efter Industritæll.	4490	5305	1423	329	101	4	1857	10227	6347	15532
Heraf m. Produktionsstatistik	—	—	149	257	102	4	512	7948	512	7948

Indenfor de i Tabellen anførte Fag, der kan siges at-udgøre den egenlige Træindustri, idet de har det til fælles, at de saa godt som udelukkende bearbejder Træ og fremstiller Varer af Træ, er ved Industritællingen talt 6 347 Virksomheder med et samlet Personel paa 23 500, hvoraf 15 500 industrielle Arbejdere. Heraf

er 4 490 Virksomheder — hvoriblandt forholdsvis mange Bødkerier og Møbelsnedkerier — uden mekanisk Kraft; men det ganske overvejende Flertal af disse er Smaa virksomheder, idet 4 283 havde under 5 Arbejdere, 196 fra 6 til 20 Arbejdere og kun 11 over 20 Arbejdere. Antallet af Virksomheder med mekanisk Kraft er 1 857; blandt alm. Træskærerier og Savværker, blandt Specialfabrikker for enkelte Artikler saasom Kasser, Træskobunde, Lister o. l. og endelig blandt Bygnings-snedkerier er Anvendelsen af mekanisk Kraft trængt særlig stærkt frem. Til Belysning af den forøgede Anvendelse af Maskiner i Træindustrien skal anføres, at der i 1914 var ca. 1 000 Virksomheder flere end i 1906, som havde mekanisk Kraft. De 1 857 Virksomheder med mekanisk Kraft, hvis Fordeling efter Størrelse fremgaar af Tabellen, beskæftiger ca. to Tredjedele af den egentlige Træindustri Arbejdere.

Produktionsstatistik for Aaret 1913 er tilvejebragt for i alt 512 af de herhen hørende Virksomheder med ca. 8 000 Arbejdere. I Tabellen er disse Virksomheder anført under eet, idet de her i Produktionsstatistiken mest hensigtsmæssigt behandles under eet, og ikke efter Industritællingens Faginddeling. I Industritællingen vil Virksomhederne som Regel være faglig fordelt efter deres Betegnelse; men indenfor Træindustrien glider de forskellige Fags Produktion i høj Grad over i hinanden, saaledes at mange Virksomheder efter deres Produktion med lige saa megen Ret kunde henføres til et andet Fag end det, som de efter deres Betegnelse er henført til, og i adskillige Tilfælde er Virksomhedens Betegnelse overhovedet ikke karakteristisk for dens Produktion; en Trævarefabrik kan f. Eks. udelukkende beskæftige sig med Fremstilling af Møbler, en Træskofabrik kan have en større Produktion af Drittelmateriale end af Træsko osv., og der er forskellige større Forretninger, hvis Produktion paa engang omfatter de fleste Arter af Træindustri (Møbler, Bygningsartikler, Drejerarbejde osv.).

I omstaaende Oversigt har man fordelt de 512 Virksomheder efter Arten af deres Produktion eller efter deres væsentligste Beskæftigelse.

Uoverensstemmelsen mellem Virksomhedernes Fordeling i denne

	Antal Virksomh.	Antal Arbejdere
Blandede Snedkerier (Møbel- og Bygningsarbejde).....	44	608
Bygningssnedkerier, herunder Opstillingsarbejde evt. tillige Listefabrik	85	1 806
Møbelsnedkerier, herunder tillige Ligkistearb.....	96	1 529
— i Forbindelse med andet Arbejde.....	22	208
Stolefabrikker	10	195
Listefabrikker	12	142
Ramme- og Listefabrikker, Forgylderier	10	129
Alm. Savskærerier, Trælasthandel med Skæreri o. l.	69	544
Pakkassefabrikker, evt. i Forb. med anden Virksomhed ...	21	442
Børstetræfabrikker	8	86
Specialfabrikker for enkelte Artikler (Læster, forsk. Hus- holdningsartikler, Træuld m m.).....	33	181
Trævarefabrikker med forskelligartet Produktion.....	18	541
Træsko- eller Bundefabrikker, evt. tillige m. anden Produktion	26	500
Bødkerier, Stavfabrikker, Drittelmateriale.....	38	935
Drejere, Rundstokkefabrikker o. l.	20	102
	512	7 948

og den foregaaende Tabel hidrører altsaa fra, at de i sidst anførte Tabel er delte efter, hvad de udelukkende eller væsentligst producerer, medens Virksomhederne i foregaaende Tabel er henførte til den af Industritællingens Faggrupper, hvor man efter deres Benævnelse har ment, at de nærmest hørte hen. Naar der saaledes omstaaende er opført 21 Virksomheder med 442 Arbejdere under Pakkassefabrikker, medens Industritællingen har 30 med 260 Arbejdere, kan det jo kun delvis være de samme Virksomheder.

I det følgende vil de 512 Virksomheder i Almindelighed blive behandlere under eet, hvorved deres Gruppering efter Fag bliver uden Betydning.

Med Hensyn til deres Arbejdertal vil det af Tabellen foran (S. 7) ses, at dette udgør godt Halvdelen af den egentlige Træindustris samlede Arbejdertal. Da saa godt som alle de Virksomheder, der kommer i Betragtning, har mekanisk Kraft er det naturligt at sammenligne dem med den Del af Træindustrien, der har mekanisk Kraft, og i Forhold til dennes Arbejdertal udgør de her omhandlede Virksomheder ca. 78 pCt.

Hovedparten af Træindustriens Arbejdere er Snedkere (alm. faguddannede eller Maskinsnedkere), men desuden beskæftiges en Række andre Haandværkere og Arbejdsmænd. Anvendelsen af

kvindelige Arbejdere er meget ringe, idet Kvinderne kun udgør ca. 2 pCt. af samtlige Arbejdere, eller i alt ca. 300; heraf er en Del beskæftiget ved Paparbejde i Rammefabrikker, Sædefletning i Stolefabrikker o. l.

	Samtl. Virksomh. efter Industritæll.	Virksomh. m. Produktions- statistik.	
Møbelsnedkere	4 333	—	
Stolemagere	286	—	
Bygningsnedkere	500	—	
Snedkere u. n. A.	3 332	—	
Ialt Snedkere	8 451	2 398	
Maskinsnedkere	1 406	1 641	
Savskærere m. fl.	1 341		
Fabriksarbejdere	1 851		828
Lagerarbejdere		221	
Pladsarbejdere		795	
Træskomagere	350	324	
Tømrere	168	397	
Drejere	331	223	
Billedskærere	168	51	
Bødkere	697	212	
Tapetserere og Sadelm.	126	93	
Malere	45	36	
Forgyldere	108	72	
Andre Haandværkere	124	158	
Kuske m. fl.	685	296	
Fyrbødere m. fl.	366	203	
	16 217	7 948	

I ovenstaaende Oversigt er anført Arbejdernes Fordeling efter Beskæftigelse og Fag dels for samtlige Virksomheder under den egentlige Træindustri, dels for de 512, hvorfra der foreligger Produktionsstatistik. Naar det samlede Arbejdertal her er 16 217, medens det foran er anført som 15 532, skyldes det, at Kuske o. l. er medregnede her, medens de ellers holdes uden for det egentlige Arbejdertal. Da Grænsen særlig mellem Maskinsnedkere, Savskærere og andre Fabriksarbejdere er usikker, kan der ikke ventes nogen absolut Overensstemmelse mellem Fordelingen i de to Kolonner. Tallene giver dog en Antydning af, hvilke Dele af Træindustrien, der er fyldigst repræsenterede i Produktionsstatistik; dog maa det erindres, at Tallene i første Kolonne angiver Forholdene i Maj 1914, i anden Kolonne Gennemsnitstallene for

1913; ud herfra maa f. Eks. Tallene for Tømrere ses. Tømrere findes kun i visse større Virksomheder, der har Bygningsarbejde, og Antallet vil naturligvis være meget variabelt. Ved Bedømmelsen af, hvor stor en Del af Træindustriens Produktion, der repræsenteres af Produktionsstatistikens Arbejdertal, maa det endvidere erindres, at i de mange Smaa-virksomheder maa Indehaveren regnes med til de i Arbejdet direkte deltagende; men medens der til Industri-tællingens Tal (16 200) maa regnes med et Tillæg for Indehavere paa ca. 6 000 (hvoraf ca. 2 300 Snedkere, 7 à 800 Bødkere, 300 Drejere osv.), er dette Tillæg til Produktionsstatistikens Arbejdertal kun et Par Hundrede. Med andre Ord repræsenterer Produktionsstatistiken ikke, som den vilde gøre, hvis man alene ser paa Arbejdertallene, ca. Halvdelen af det i Produktionen deltagende Personel, men kun ca. 40 pCt. deraf. Heraf kan dog ikke umiddelbart sluttes noget om, hvor meget den repræsenterer af Produktionens Værdi, idet Produktionsværdien pr. Person i Smaabedrifterne er mindre end i de store Bedrifter. I de større Virksomheder (de 512 m. Produktionsstat.) er Produktionsværdien pr. Arbejder ca. 4 000 Kr., for de øvrige Virksomheder kan den (jfr. Produktionsstat. for 1906) ikke sættes højere end ca. 2 000 Kr. i Byerne, ca. 1 000 Kr. paa Landet pr. beskæftiget Person (Indehavere og Arbejdere) og Produktionens samlede Værdi vil herefter ganske skønsmessigt kunne ansættes til 50 à 55 Mill. Kr.; Produktionsstatistiken repræsenterer de ca. $\frac{3}{5}$ heraf, men med en meget ulige Fordeling for de forskellige Produkter, hvad man i det følgende skal komme tilbage til.

Det er allerede nævnt, at Anvendelsen af mekanisk Kraft og dermed af Arbejdsmaskiner er tiltaget stærkt i Træindustrien i de senere Aar; til nærmere Paavisning heraf meddeles følgende Sammenligning for Aarene 1914 og 1906:

	1914			1906		
	Virksomh. m. mekanisk Kraft	Antal Kraft-maskiner	Antal Heste-kværter	Virksomh. med mek. Kraft.	Antal Kraft-maskiner	Antal Heste-kværter
Virksomh. m. 0— 5 Arb.	1 423	1 787	9 066	553	531	3 340
— - 6—20 —	329	699	6 436	229	245	3 504
— -over 20 —	105	192	7 067	88	111	4 427
I alt ...	1 857	2 678	22 569	870	887	11 271

	Af de 512 Virksomheder anvendte	Antal Maskiner i disse Virksomheder
Bloksave	189	179
Gittersave	35	36
Rundsave	357	743
Baandsave	448	800
Høvlemaskiner	271	346
Afrettere med firkantet Kutter	188	203
— — Rundkutter	93	104
Kehlemaskiner	206	333
Fræsemaskiner	259	294
Universalmaskiner	19	19
Stemmemaskiner	107	118
Tappemaskiner	94	107
Boremaskiner	244	319
Drejebænke	126	334
Slibe- og Pudsemaskiner	197	311
Stavhøvle	52	75
Cylindersave	32	46
Krøsemaskiner	45	54
Kantstrygemaskiner	58	101
Træskofræsere	21	59
Træuldsmaskiner	16	36

Desuden anvendtes i de paagældende Virksomheder en Del andre Arbejdsmaskiner (Afkortesave, Tykkelsehøvle og forskellige Specialmaskiner), men Oplysningerne herom er ufuldstændige.

Da de Virksomheder, som Produktionsstatistiken omfatter, nu er saa langt fra det samlede Antal Virksomheder, der anvender mekanisk Kraft, idet der af saadanne er ca. 1300 flere, — næsten alle Smaa virksomheder — bliver de indhentede Oplysninger om anvendte Arbejdsmaskiner, der er meddelte i ovenstaaende Tabel, ogsaa ret ufuldstændige, naar man vil spørge om, hvormange Arbejdsmaskiner Træindustrien overhovedet anvender. Særlig vil Tallene for saadanne almindeligt anvendte Maskiner som Rund- og Baandsave, Høvlemaskiner, Drejebænke o. l., være alt for smaa. Tallene angiver altsaa kun, hvormange og hvilke Arbejdsmaskiner, de her omtalte 512 Virksomheder anvendte, og hvormange af disse Virksomheder, der anvendte hver enkelt Art af Maskiner.

Produktionens Salgs værdi udgjorde i de 512 heromhandlede Virksomheder ialt for 1913: 30,3 Mill. Kr., der fordelte sig som omstaaende vist paa de forskellige Hovedposter; til Sammenligning er vedføjet Tallene for Produktionsværdien i 1905, da Statistiken omfattede 827 Virksomheder med 7 300 Arbejdere.

Arbejde udført for fremmed Regning.	Betaling Kr.	
	1913	1905
Opskæring af Tømmer.....	198 000	239 000
Drejerarbejde	40 100	1 231 000
Andet og uspecificeret Arbejde	1 037 800	
Ialt.....	1 275 900	1 470 000

Arbejde udført for egen Regning.	Salgsværdi Kr.	
	1913	1905
Tømmer opskaaret	2 833 700	1 810 000
Andre grove Varer.....	2 090 500	2 110 000
Brænde	820 900	924 000
Fabrikerede Varer	22 753 000	14 161 000
Ialt.....	28 498 100	19 005 000

Reparationsarbejde.	Betaling Kr.	
	1913	1905
Ialt.....	549 600	326 000
Samlet Bruttoindtægt.....	30 323 600	20 801 000

Arbejdet for fremmed Regning falder navnlig paa Savskærerierne og bestaar mest i Opskæring af Tømmer og Høvling af Brædder samt Drejerarbejde. For Høvling og Opskæring kan meddeles følgende Specificering:

	Mængde	Betaling Kr.
Opskaaret Bøg.....	2 000 m ³	16 800
— Eg.....	3 400 —	28 200
— Gran og Fyr	17 100 —	61 500
— Andet og uang... ..	11 500 —	91 500
Høvlede Brædder	225 000 Tylt	269 700
Skaarne Lægter.....	170 000 —	52 500
Savet Brænde	30 000 m ³	22 800
Andet og uangivet.....	—	692 800

Arbejdet for fremmed Regning er næppe af mindre Omfang nu end i 1906. Statistiken omfattede dengang 827 Virksomheder — praktisk talt alle daværende Virksomheder med mekanisk Kraft — og Opskæring af Tømmer blev da opgjort til 35 500 m³ mod i 1913 — da der mangler adskillige Virksomheder med mekanisk Kraft — 34 000 m³. Tallene for Høvling af Brædder er henholdsvis 398 000 Tylter i 1906 og 225 000 Tylter i 1913 og for

Lægter 185 000 Tylter og 170 000 Tylter. Betalingen synes gennemgaaende at være lavere nu end i 1906, idet der betaltes

	i 1914		i 1906	
for Opskæring af Bøg pr. m ³	Kr.	8,40		9,00
- " - " Eg - -	-	8,30		10,35
- " - " Gran og Fyr pr. m ³ ..	-	3,60		3,85
- Høvling af Brædder pr. Tylt	-	1,05		0,90
- Skæring af Lægter - -	-	0,30		0,40
- Savning af Brænde - m ³	-	0,80		1,00

For Opskæring af Eg og Bøg betales over to Gange saa meget som for Opskæring af Fyr og Gran. Da Betalingen for det som uangivet anførte Træ er ret høj, maa Hovedparten heraf antages at være Bøg, evt. Eg.

For egen Regning blev der i de 512 Virksomheder opskaaret og solgt uhøvlet Træ og Tømmer til en samlet Salgsværdi af 2,8 Mill. Kr., hvortil svarer en Mængde af ca. 75 000 m³; jfr. nedenstaaende Specifikation:

	Mængde m ³	Salgsværdi Kr.	Salgsværdi pr. m ³	
			1913	1906
Bøg.....	15 000	614 200	41 Kr.	35 Kr.
Eg.....	9 000	589 800	65 -	52 -
Gran og Fyr.....	40 000	1 148 900	29 -	23 -
Ask.....	3 000	170 200	57 -	45 -
Andet og uangivet.....	—	310 200	—	—
Tilsammen.....	—	2 833 300	—	—

For andre grove Varer end Tømmer udgjorde Salgsværdien i de her omhandlede Virksomheder 2,09 Mill. Kr., der fordelte sig paa følgende Maade:

	Mængde	Salgsværdi Kr.
Brædder, høvlede, evt. pløjede . . ca.	35 000 m ³	1 441 100
Lægter, skaarne	—	205 800
Savskaarne Tagspaaner.....	- 7 540 000 Stkr.	82 500
Hegnspæle, Sveller m. m.	—	155 900
Træuld.....	- 3 717 000 kg	205 200
Tilsammen.....	—	2 090 500

Den samlede Indtægt ved Salg af Brænde er opgjort til 820 900 Kr., men dette Tal er sikkert for lavt, idet navnlig Salget af Affaldsbrænde i mange Tilfælde ikke er opgivet.

De foran omtalte Trælastprodukter fremstilles dels af dansk og dels af indført Træ. Foruden af udenlandske Træsorter (Ma-

Indførsel i 1913.	Mængde m ³	Værdi Kr.
Naaletræ: Rundtømmer o. l.	8 805	273 000
Sveller	37 214	1 461 000
Bjælker og hugget Træ	148 304	4 156 000
Brædder o. l., savskaarne	715 117	26 802 000
— høvlede, plejede m. v.	77 612	3 050 000
Bøgetræ: Ubearbejdet eller raat bearbejdet	2 709	72 000
Savskaaret m. v.	794	34 000
Egetræ: Ubearbejdet eller raat bearbejdet	5 031	407 000
Savskaaret m. v.	8 830	953 000
Indenlandsk Træ: Ubearbejdet eller raat bearbejdet .	12 500	464 000
Savskaaret m. v.	2 433	134 000
Udenlandske Træsorter: Ubearbejdet	3 966	681 000
Savskaaret m. v.	2 474	574 000

hogni, Whitewood osv.), hvoraf der i 1913 indførtes ca. 4 000 m³ ubearbejdet, blev der i samme Aar indført 8 800 m³ Naaletræ og 20 200 m³ andre indenlandske Træsorter, hvoraf ca. en Tredjedel var Poppeltræ til Tændstiksfabrikationen, og kun 2 700 m³ Bøgetræ, hvormed Landet i det væsentlige forsyner sig selv. Men foruden disse Raaprodukter til samlet Værdi ca. 2 Mill. Kr., er der en meget betydelig Indførsel af egentlig Trælast, især af Naaletræ, saaledes som det nærmere fremgaar af ovenstaaende Tabel. I Forhold til Indførselen af Naaletræs-Sveller er den indenlandske Produktion ganske uden Betydning. Af Bjælker, Planker, savskaarne Brædder osv., indførtes 863 000 m³, og selv om de foran anførte Tal for Produktionen (for egen og fremmed Regning i alt ca. 62 000 m³ + 170 000 Tylt skaarne Lægter¹⁾) er ufuldstændige, vil denne Indførselsmængde være flere Gange saa stor som Produktionsmængden. Af høvlede eller plejede Brædder er Tilvirkningen her i Landet²⁾ omtrent to Gange saa stor som Indførselen. Af Egetræ er der efter de foreliggende Oplysninger her i Landet savskaaret mindst 13 000 m³ og indført som savskaaret 8 800 m³, af Bøgetræ henholdsvis mindst ca. 25 000 m³ og 800 m³; Bøgetræ, baade raat og tildannet indføres saaledes kun i ringe Kvantiteter. Af de andre foran nævnte Træprodukter skal nævnes savskaaren

¹⁾ Kan omtrent anslaaes til ca. 30 000 m³.

²⁾ Kan efter de foreliggende Oplysninger anslaaes til 120—140 000 m³.

Tagspaan, hvoraf der i 1913 indførtes 11,2 Mill. Stkr.; Produktionen 7,5 Mill. Stkr. er antagelig nogenlunde fuldstændig opgivet. Af Træuld indførtes 342 800 kg, eller kun ca. en Tiendedel af den opgivne Produktion.

Af fabrikerede Varer tilvirkedes i 1913 i de her omhandlede Virksomheder¹⁾ for ialt 22³/₄ Mill. Kr., der nedenstaaende er delt efter Fabrikationens forskellige Hovedgrupper og sammenstillede med Produktionens Værdi i 1906.

	1913	1906
	1000 Kr.	1000 Kr.
Pakkasser m. v.	1 873,2	1 380,0
Træsko m. v.	1 836,4	1 115,1
Bødkerverer	3 138,1	1 584,0
Trædrejerartikler.	503,5	579,8
Bygningssnedkerartikler	6 461,3	5 252,3
Møbler m. v.	6 882,0	3 219,0
Forskellige Trævarer	2 058,5	1 032,7
Tilsammen.....	22753,0	14 162,9

Værdien af fabrikerede Trævarer viser en meget betydelig Fremgang, nemlig fra godt 14 til 22³/₄ Mill. Kr. eller ca. 8¹/₂ Mill. Kr. Til Bedømmelse af, hvorledes Fremgangen kan antages at stille sig for hele den egentlige Træindustris Produktion, skal henvises til, at Træindustriens samlede Personel var omtrent det samme i de to Aar (ca. 22 000), og at de, henholdsvis 512 og 827 Virksomheder, Produktionsstatistiken omfatter, ligeledes havde omtrent samme Arbejdertal (7 900 i 1914, 7 300 i 1906); det øvrige Personel var altsaa i begge Aarene 14 à 15 000. Da Produktionen pr. Person i alle de Smaa virksomheder, man ikke har Produktionsstatistik for, vel næppe er mindre nu end i 1906 (jfr det foran bemærkede om Anvendelsen af mekanisk Kraft), er den samlede Produktion mindst steget med de anførte 8 Mill. Kr. og snarest med mere.

For de enkelte Poster i foranstaaende Oversigt er Tallene i forskellig Grad ufuldstændige med Hensyn til Industriens

¹⁾ En Del af de 512 Virksomheder er kun Træskærerier og har ikke Fabrikation af Trævarer.

samlede Produktion af de paagældende Varer, hvorved ogsaa Sammenligninger mellem Tallene for de to Aar bliver usikker. I den følgende Specificering af de enkelte Vareposter skal man komme tilbage hertil.

Den fabriksmæssige Tilvirkning af Kasser foregaar i forholdsviis faa større Virksomheder, og den opgjorte Produktionsmængde kan derfor antages at være ret fuldstændig i begge Aarene. Salgsværdien er steget med ca. 50 pCt., hvortil særlig den forøgede Levering af Emballage til Landbrugsudførselen har bidraget, og dernæst af Chokolade- og Konfektkasser. Priserne er gennemgaaende lavere i 1913 end i 1905. Fabrikationen af Cigarkasser bestaar væsentlig kun i Samling af indført, tildannet Træ. Der indførtes af tilpasset Cigarkassetræ i 1913: 307 000 kg til Værdi 172 000 Kr.

	Stykketal		Salgsværdi		Pris pr. Stk.	
	1913	1905	1913	1905	1913	1905
			Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Cigarkasser.....	1 539 600 ¹⁾	2 102 000	262 300 ¹⁾	321 000	0,17	0,15
Ægkasser	281 200	147 000	465 900	224 000	1,66	1,52
Smør- og Flæsekasser ..	87 600	15 500	137 600	26 400	1,57	1,70
Margarinekasser	—	167 000	—	18 300	—	—
Chokolade- og Konfektk..	742 600	154 000	124 300	34 000	0,17	0,22
Øl- og Mineralvandkasser	58 200	44 000	50 200	39 200	0,86	0,89
Fiskekasser	194 200	48 000	105 500	30 200	0,54	0,63
Vinkasser	20 200	—	23 400	—	—	—
Uspecificerede Pakkasser.	986 700	892 000	650 900	686 900	0,66	0,77
Pakkasser i alt...	2 370 700	1 467 500	1 557 800	1 059 000	—	—
Kassetræ, raa	—	—	53 100	—	—	—

¹⁾ I en Fabrik af anden Art tilvirkedes desuden 703 200 Cigarkasser til en Salgsværdi af 128 000 Kr.

Oplysningerne om Produktionen af Træskofabrikater kan ligeledes betragtes som ret udtømmende, idet denne Produktion falder paa kun 30 à 40 Virksomheder med godt 500 Arbejdere, hvoraf kun nogle faa ikke omfattes af den omstaaende Opgørelse af Produktionen.

Fabrikernes Hovedvirksomhed er at fremstille den ufærdige Træsko eller Kapsko, der derefter færdiggøres af Tøffel- og Træsko-

	Antal Par	Salgsværdi Kr.	Pris pr. Par Kr.
Træskobunde.....	1 500 000	1 147 000	0,76
Kapskobunde.....	1 063 000	383 000	0,36
Træfodtøj med Læder.....	95 300	182 000	1,90
Klamper og forskelligt.....	—	25 000	—
Uspecificerede Bunde.....	191 000	100 000	—
I alt ...	—	1 837 000	—

magerne. Fordeles de uspecificerede Bunde, udgør Produktionen ca. 1 600 000 Par Træskobunde og 1 150 000 Par Kapskobunde; for 1905 blev de tilsvarende Tal opgjort til 1 460 000 og 580 000 Par. Stigningen i Antallet af Kapskobunde kan baade skyldes et faktisk forøget Forbrug heraf, eller ogsaa at Fabrikkerne berøver Tøffel- og Træskomagerne denne Produktion; disses Antal er fra 1906 til 1914 gaaet ned med en Tredjedel (fra 3 040 til 1968), hvad jo tyder paa den sidste Mulighed; men denne Nedgang i Antallet af Træskomagere, har sikkert ogsaa sin Grund i, at selve Færdigmonteringen af Træfodtøjet er ved at gaa over til de større Virksomheder. Foruden de i Tabellen anførte 95 300 Par til Værdi 182 000 Kr. har man Oplysning for 3 Virksomheder, (der iøvrigt ikke er behandlet her under Træindustrien), der beskæftigede 18 Arbejdere, med en Produktion paa 103 000 monteret Par til Værdi 185 000 Kr., hvoraf 4 500 Par Træskostøvler til Værdi 25 000 Kr.

Der indføres ikke Træfodtøj, færdigt eller som Bunde, her til Landet, derimod udførtes der af Træfodtøj uden Læder (Bunde) 36 800 kg til Værdi 20 000 Kr., og af Træfodtøj med Læder 11 400 kg til Værdi af 17 000 Kr.

De foreliggende Oplysninger om Produktionen af Bødkerivarer maa i Almindelighed betragtes som ganske ufuldstændige, da den overvejende Del af den egentlige Bødkerivirksomhed foregaar i Smaavirksomheder, som Produktionsstatistikken ikke omfatter. Der er dog visse Specialartikler, der næsten helt er gaaet over til fabrikmæssig Fremstilling i større Bedrifter, og som derfor lader sig opgøre statistisk. Til disse Artikler hører Materialet til Smørdritler (Bunde, Stave af Bøgetræ og Baand); heraf fremstiller nogle Virksomheder (særlig Savskærerier) dog kun raa Bunde

og Staver, der færdiggøres (krøses osv.) og evt. samles i andre Virksomheder: Bødkerier eller Trævarefabrikker; disse fremstiller dog ogsaa i visse Tilfælde den raa Vare selv og færdiggør den, men i Almindelighed falder disse to Led af Produktionen paa to forskellige Virksomheder, og Produktionens tredje Led, Samlingen af Dritler, paa en tredje Virksomhed, Mejeriet selv eller et dertil knyttet mindre Bødkeri. Denne sidste Deling af Produktionen skyldes Forsendeshensynet, idet Staver og Bunde til en Drittel lettere forsendes fra Fabrikkerne til Forbrugerne i Bundter end som færdige Dritler. Denne Deling af Produktionen maa tages i Betragtning, naar man opgør den samlede Produktion, der efter de foreliggende Oplysninger har andraget:

	Antal Stkr.	Salgsværdi Kr.	Pris pr. Stk. Øre
Raa Staver	20 200 000	482 000	2,4
— Bunde	c. 2 000 000	120 000	6,0
Færdige Staver	28 500 000	1 115 000	3,9
— Bunde	3 300 000	253 000	7,7

De raa Staver og Bunde vil efter det foran bemærkede indgaa i Tallene for færdige Staver og Bunde, for saa vidt de ikke gaar til Udlandet. Udførselen androg i 1913 868 000 kg (= 2 à 3 Mill. Stkr.) til Værdi 134 000 Kr. De færdige Staver og Bunde svarer til ca. 1 650 000 Dritler, idet der gaar 17 à 18 Staver og 2 Bunde til hver Drittel. Hertil maa dog ved en Beregning af den samlede Produktion af Dritler lægges ca. 70 000 Dritler, der er solgte i færdig Stand (samlede osv.) fra de samme Virksomheder, der sælger Bunde og Staver, og som derfor ikke er indbefattede i de foranstaaende Tal. Gennemsnitsprisen for Bunde og Staver til en Drittel er ca. 80 Øre, medens Gennemsnitsprisen for en færdig Drittel er ca. Kr. 1,25. I 1906 var Priserne omtrent de samme.

De Træbaand (Vidier el. l.), der bruges til Dritlerne, indføres fra Udlandet og bliver kun tilskaarne her i Landet; Indførselen af Tøndebaand androg i 1913 1 555 000 kg til Værdi 340 000 Kr.

Af færdige Smørdritler (færdigt Materiale hertil) er der en ret betydelig Eksport som Salgsvarer. For 1913 er den opgjort til 3 802 000 kg til Værdi 646 000 Kr.

En anden speciel Bødkeriartikel, hvoraf Produktionen formentlig er nogenlunde fuldstændig oplyst, er Margarineemballage. For 7 Virksomheder foreligger herom følgende Opgørelse:

	Mængde Stkr.	Salgsværdi Kr.
Margarinebaljer og -dritler ..	155 000	215 000
Margarinelaag	70 000	24 000
Anden Træemballage	750 000	150 000
Papemballage	300 000	36 000 ¹⁾

¹⁾ Fremstilles tillige i Æskefabrikker (jfr. S. 44).

Kun den først anførte Post er egentlig Bødkeriarbejde. Gennemsnitsprisen pr. Fustage er Kr. 1,40.

De øvrige foreliggende Oplysninger om Produktionen af Bødkerivarer omfatter bl. a. Kødtønder, Øltræer, Sæbebaljer og diverse Fustager, men en nærmere Specificering er uden Interesse. Cementfustager fremstilles af Cementfabrikkerne selv (1913 ca. 1 Mill. Stkr. til Værdi 1,3 Mill. Kr.).

Der indførtes af færdigt Bødkeriarbejde (som Salgsvare) i 1913 kun for ca. 10 000 Kr.

Af Trædrejerartikler produceredes i 1913 inden for de her omhandlede Virksomheder i Træindustrien for ca. 1/2 Mill. Kr., men da der findes over 300 Smaavirksomheder, som Produktionsstatistiken ikke omfatter, angiver dette Tal kun en mindre Del af den samlede Produktion. Den opgjorte Produktion fordeler sig efter Salgsværdi paa følgende Maade:

	Salgsværdi Kr.
Artikler for Møbelsnedkere	97 100
— - Bygningssnedkere	14 400
Søjler	6 500
Rundstokke	134 500
Rokke	6 400
Blokke	19 500
Ringe, Kugler og lign.	16 000
Trærosetter til elektriske Apparater	11 200
Modelarbejde	12 800
Andet og uangivet Drejerarbejde	185 100
Tilsammen ...	503 500

Af de heromhandlede Arter af Drejerarbejde indførtes i 1913 for ca. 37 000 Kr.

Produktionen af Bygningssnedkerartikler og Listefabrikater fordeler sig efter de foreliggende Oplysninger paa følgende Maade:

	Salgsværdi Kr.
Lister, Gerikter, Paneler og lign.	2 051 000
heraf specif. som forgyldte eller polerede Lister og Rammer . . .	795 000
Fodlister (930 000 m)	93 000
Gerikter (903 0000 m)	225 000
Paneler	189 000
Gelændere (9 000 m)	26 000
uspecificeret	723 000
Døre, Vinduer og Karme	2 530 000
heraf specif. som Døre (94 000 Stkr.)	962 000
Vinduer (46 000 Stkr.)	610 000
Døre og Vinduer	272 000
Dørkarme	178 000
Vindueskarme	508 000
Opstillingsarbejde	653 000
Andet og uangivet	1 227 000
I alt . . .	6 461 000

Da en saa betydelig Del af Produktionen er uspecificeret, bliver Tallene for den specificerede Del uden større Interesse, men de giver dog et Billede af, hvad der er Bygningssnedkeriernes Hovedartikler. Det anførte Tal for Betaling for Opstillingsarbejde gælder kun for en Del Virksomheder og kan ikke anvendes som Maalestok for, hvor stor en Del af Omkostningerne ved Snedkerarbejdet paa en Bygning, der falder paa Opstillingen; det er hovedsagelig de store københavnske Virksomheder, der baade fremstiller Varerne og leverer Opstillingen, men dette er ikke det almindelige.

Under Posten: forgyldte og polerede Lister og Rammer indgaar skønsmæssig for ca. 450 000 Kr. færdige Rammer. Hovedparten heraf er smaa, billige Rammer (20 à 30 Øre pr. Stk. gennemsnitlig), der er Genstand for Masseproduktion i en halv Snes forskellige Virksomheder.

Af egentligt Bygningssnedkerarbejde finder der saa godt som ingen Ind- eller Udførsel Sted. Af Rammer og Rammelister indførtes i 1913 47 200 kg til Værdi 8 800 Kr. og udførtes af indenlandsk Produktion 25 900 kg til Værdi 50 000 Kr.

Med Hensyn til Møbelsnedkerarbejdet har man allerede paa Indberetningsskemaerne givet Afkald paa en nærmere Specifica-

	Salgsværdi Kr.
Stole (110 500 Stkr.)	724 200
Stolestel (41 700 Stkr.)	282 800
Sofastel (5 300 Stkr.)	108 600
Finere Møbler	1 600 000
Diverse Møbler	2 691 000
Forskelligt Inventar	358 000
Andet og uangivet	1 117 400
I alt ...	6 882 000

tion. En saadan fremkommer derfor kun fra en Del Specialfabrikker; jfr. ovenstaaende Oversigt; de viser en Gennemsnitspris pr. Stol eller Stolestel af Kr. 6,60 og pr. Sofastel af Kr. 20,50, men oplyser intet om Produktionen som Helhed. Det samme gælder den anførte samlede Salgsværdi af 6,9 Mill. Kr. for Møbelsnedkerarbejde; Tallet angiver kun Produktionens Værdi i de store Virksomheder: de større egentlige Møbelsnedkerier, Stolefabrikker, Trævarefabrikker o. l. At deres Produktion er tiltaget stærkt i de senere Aar viser sig deri, at det tilsvarende Tal for 1905 blev opgjort til kun 3,2 Mill. Kr.; denne Stigning har naturligvis sin Aarsag baade deri, at Forbruget af Møbler er forøget, og deri, at Produktionen glider fra de mindre haandværksmæssige Bedrifter over til Fabrikkerne. Hvor stor den samlede Produktion af Møbler er heri Landet, savner man ganske Midler til at beregne, bl. a. fordi mange Snedkervirksomheder udfører al Slags Snedkerarbejde, fordi Værdien af Reparationsarbejdet maa tages med i Betragtning osv. Værdien af den samlede Produktion vil dog skønsommæssig snarere maatte ansættes til over end under 3 Gange det foran anførte Beløb.

Der indførtes i 1913 af Møbler her til Landet for 778000 Kr. (uden Told). Indførselen bestaar mest af forskellige specielle Varer saasom antike Møbler, amerikanske Kontormøbler, lette svenske og østerrigske Stole (Wienermøbler) m. v.

En væsentlig Del af Produktionen af forskellige Trævareer bestod af Vogntræ og andre Artikler for Vognmagere (til Beløb ca. 600 000 Kr.) samt af Børstetræ, der fortrinsvis tilvirkes paa enkelte Specialfabrikker. Af denne Vare tilvirkedes der i 1913 ca. 3,9 Mill. Stkr. til en samlet Salgsværdi af ca. 185 000 Kr.; i 1905

tilvirkedes for ca. 173 000 Kr. Børstetræer¹⁾. Iøvrigt bestod Produktionen baade i 1903 og i 1905 af diverse Husholdningsgenstande — Køkkentøj, Vaske- og Strygebrætter, Tøjklemmer m. v. — samt af diverse Skafter, Værktøj og Redskaber.

Herunder er endvidere medregnet Fabrikationen af Læster, hvorom Oplysninger foreligger fra 5 Virksomheder. Produktionen i 1913 er opgjort til 93 000 Par til Værdi 159 000 Kr. Der er en ret betydelig Udførsel af denne Vare, nemlig i 1913 55 000 kg til Værdi 52 000 Kr. Samtidig indførtes 11 200 kg til Værdi 22 000 Kr.

2. Vognfabrikker.

Af Hjul- og Karetmagerforretninger samt Vognfabrikker — disse Virksomheder kan der ikke drages nogen sikker Grænse imellem, men de forskellige Betegnelser er snarest et Udtryk for Forretningens Størrelse o. l. — fandtes der ved Industritællingen i 1914: 1 735 med et samlet Personel paa 3 343, hvoraf 1 554 industrielle Arbejdere. Heri er ikke medregnet Jernbanevognfabrikken »Scandia«, der vil blive særskilt omtalt nedenfor. Ligeledes vil de Virksomheder, der kun fabrikkerer Barnevogne, og hvoraf der er optalt 23 med 90 Arbejdere, blive behandlet i et særligt Afsnit.

a. Almindelige Vognfabrikker.

Af de 1712 Virksomheder — Barnevognsfabrikkerne ikke medregnede — der er optalt som Hjul- eller Karetmagerforretninger og alm. Vognfabrikker, er de allerflESTE ganske smaa, som det vil ses af følgende:

	Antal Virksomheder					Antal Arbejdere
	I alt	uden Arb.	m. 1—5 Arb.	m. 6—20 Arb.	over 20 Arb.	
Efter Industritællingen . . .	1 712	1 003	679	27	3	1 464
Heraf m. Produktionsstat . .	21	—	5	13	3	320

Der findes en enkelt større Virksomhed med ca. 100 Arbejdere og 2 Virksomheder med 30 à 40 Arbejdere; disse er dog kun delvis Vogn-

¹⁾ I Børstenbinderierne (se S. 31) tilvirkedes i 1913 i alt ca. 650 000 Børstetræer.

fabrikker, da de ogsaa har anden Fabrikation (Jærnvarer), og derefter følger 27 Virksomheder med et Arbejdsantal fra 6—20; for 13 af disse, saavel som for de 3 større Fabrikker foreligger der Produktionsstatistik, men derimod kun for nogle faa af de mange Smaaforretninger.

Ialt omfatter Produktionsstatistiken 21 Virksomheder med 320 Arbejdere, der efter Fag og Beskæftigelse fordelte sig som nedenstaaende vist:

Karetmagere	135	(heraf Lærlinge 14)
Smede- og Maskinarbejdere	116	(— 14)
Sadelmagere	13	(— —)
Forsk. Træindustri	14	(— 3)
Malere	22	(— —)
Pladsarbejdere m. v.	20	

De ca. 1 100 Arbejdere, der er beskæftigede i alle de øvrige Virksomheder, kan regnes saa godt som alle at være Karetmager-svende eller (for godt en Tredjedels Vedkommende) Lærlinge.

De 21 Virksomheder har opgivet at anvende følgende Arbejds-maskiner:

Bloksave	6	Stemmemaskiner	4
Rundsave	7	Boremaskiner	25
Baandsave	27	Drejebænke	15
Høvlemaskiner	6	Slibe- og Pudsemaskiner	14
Afrettere m. firkantet Kutter ...	12	Faldhamre	3
— - Rundkutter	4	Fjederhamre	2
Kehlemaskiner	1	Lokkemaskiner	2
Fræsemaskiner	6	Andre Maskiner	10
Universalmaskiner	10		

Produktionen omfatter dels færdige Vogne eller Karosserier til Automobiles, dels Reparationsarbejde og dels Trætøj og Dele til Vogne til Salg. Den samlede Produktionsværdi i 1913 er for de 21 Virksomheder opgjort til 943 000 Kr., der fordeler sig saaledes:

Færdige Vogne og Karosserier	554 000	Kr.
Reparationer	251 000	-
Vogndele og andet Arbejde	138 000	-

Produktionen af færdige Vogne omfatter 404 Vogne til Personbefordring (Værdi 136 800 Kr.), 358 Arbejds- og Forretningsvogne

(Værdi 113 300 Kr.) og 159 Karosserier (Værdi 303 900 Kr.); det vil ses, at Automobilfabrikationen staar med den største Værdi; der er dog kun 5 Virksomheder, der har Del i denne; men den største af Virksomhederne er hovedsagelig gaaet over hertil.

For de ca. 1 700 Virksomheder, der beskæftiger ca. 2 800 Personer, og for hvilke der ikke haves Produktionsstatistik, maa den samlede Produktion antages langt at overstige den foran opgjorte Værdi for de større Virksomheder. I 1905 blev Produktionens Bruttoværdi pr. beskæftiget Person i Hjul- og Karetmagerforretninger uden mekanisk Kraft¹⁾ opgjort til 1 260 Kr. i Byerne og 760 Kr. paa Landet; heraf var henholdsvis $\frac{2}{5}$ og $\frac{3}{5}$ for Reparationsarbejde. Antallet af Virksomheder var i 1906 omtrent det samme som nu i 1914 (henholdsvis godt 1 800 og godt 1 700), men Anvendelsen af mekanisk Kraft er i de mellemliggende Aar trængt stærkt frem; i 1906 havde kun nogle faa Procent, i 1914 næsten Halvdelen af Virksomhederne mekanisk Kraft, og Produktionsværdien pr. beskæftiget Person er antagelig derfor højere nu end i 1906. Den samlede Produktionsværdi for de ca. 1 700 Smaavirksomheder kan nu næppe anslaaes til mindre end 3 Mill. Kr., hvoraf omkring Halvdelen for Reparationsarbejde. Naar hertil lægges Produktionsværdien for de større Virksomheder (943 000, Kr.), faar man for hele Hjul- og Karetmagerfaget og Vognfabrikationen (undtagen Barnevogns- og Jærnbanevognfabrikker) en Bruttoværdi paa ca. 4 Mill. Kr. Til at danne sig noget Skøn over Produktionens Frem- eller Tilbagegang, er disse Beregninger dog for usikre; derimod skal det anføres, at der fra Udlandet i 1913 indførtes 239 Vogne til Hestekraft til Værdi 154 000 Kr. og 27 000 kg Vogndeale (mest Hjul) til Værdi 25 000 Kr. I Forhold til den indenlandske Produktion er saaledes Indførselen kun ringe. Automobile og Dele dertil ses der i denne Forbindelse bort fra.

Som det blev nævnt forán, blev der i de Vognfabrikker, for hvilke der foreligger Produktionsstatistik, tilvirket Træetøj til Vogne m. v. til en Værdi af 138 000 Kr. I andre Trævarefabrikker er

¹⁾ Efter Undersøgelse for Svendborg og Aarhus Amter; jfr. Stat. Medd. 30. B., H., 4 Pag. 44.

som foran oplyst (jfr. S. 22) tilvirket lignende Varer for i alt ca. 600 000 Kr. Disse to Poster lader sig ikke nærmere specificere. Nogle specielle Navfabrikker har fremstillet ca. 50 000 Hjulnav til Værdi 40 000 Kr.

b. Barnevognsfabrikker.

Oplysninger om Tilvirkning af Barnevogne i 1913 foreligger fra Landets 4 største Barnevognsfabrikker. Foruden disse findes her i Landet 19 andre Barnevognsfabrikker, men disse beskæftiger kun 10 à 20 Arbejdere og giver sig saa vidt det kan skønnes, fortrinsvis af med Reparationsarbejde.

De 4 her omhandlede Virksomheder beskæftigede tilsammen gennemsnitlig i 1913 76 Arbejdere, nemlig 8 Smede, 6 Kurvemagere, 10 Sadelmagere, 9 Malere, 11 Karetmagere og 32 andre Arbejdere.

Produktionens Salgsværdi for de 4 Specialfabrikker androg i alt 425 500 Kr., hvortil kom ca. 7 000 Kr. for udført Reparationsarbejde. I nedenstaaende Specifikation af Produktionen er indbefattet saavel Produktionen fra de 4 Virksomheder, som der i Tallet for Slæder og Kælke indgaar 8 200 Stkr. til Værdi 19 700 Kr., der er tilvirket i Jernvarefabrik (jfr. Produktionsstat. angaaende Metalindustrien S. 21). Til Sammenligning er tilføjet de tilsvarende Tal for 1905.

	1913		1905	
	Mængde Stkr.	Salgsværdi Kr.	Mængde Stkr.	Salgsværdi Kr.
Barnevogne	6 500	258 700	8 700	210 000
Promenadevogne	1 500	24 700	1 500	14 000
Legevogne	6 400	48 000	7 000	50 000
Dukkevogne	9 500	37 000		
Slæder og Kælker	11 800	47 200	—	16 000
Andet (Sygeev., Gyngeheste m. v.)	—	29 600		
I alt ...		445 200		290 000

Hovedartiklen er Barnevogne, hvoraf Produktionen har været i Tilbagegang, for saa vidt Antallet angaar, men Priserne er stegen stærkt, saaledes at Produktionens Salgsværdi har været stigende.

For de andre Slags Vogne m. v. synes der at have været Fremgang med Hensyn til Mængde og Værdi.

Gennemsnitsprisen var for Barnevogne i 1905 25 Kr. og er i 1913 steget til over 40 Kr.; paa samme Maade er Prisen paa Promenadevogne steget fra Kr. 9,50 til Kr. 16,30, hvorimod Prisen paa Legevogne er ret uforandret mellem 7 og 8 Kr.

Tilbagegangen i Produktionen af Barnevogne staar sikkert i Forbindelse med den betydelige Indførsel, der finder Sted fra Udlandet. For 1913 er denne Indførsel opgjort til 13 à 14 000 Stkr., dels saakaldte »Klapvogne« dels lette, billige Barnevogne. Af Dele til Barnevogne (Hjul o. l.) til Anvendelse i den indenlandske Industri, indførtes i samme Aar 20 à 25 000 kg. Værdien for Indførselen (ufortoldet) af Barnevogne og Dele hertil er ansat til ca. 325 000 Kr.

c. Fabrikation af Jernbanevogne.

I 1913 fandtes her i Landet kun 1 Jernbanevognfabrik (»Scandia« i Randers)¹⁾. Denne Virksomhed beskæftigede gennemsnitlig i Aaret 1913 480 Arbejdere. Af disse var 214 Smede og Maskin-

Metalbearbejdningsmaskiner			Træbearbejdningsmaskiner		
	Antal			Antal	
	1913	1905		1913	1905
Drejebænke	25	29	Drejebænke	1	„
Boremaskiner	34	41	Baandsave	4	6
Høvlemaskiner	2	15	Rundsave	13	8
Fræsemaskiner	4	5	Bloksave	2	4
Shapingsmaskiner	9	„	Høvlemaskiner	10	13
Lokkemaskiner	2	„	Fræsemaskiner	3	3
Skrueskæremaskiner	6	3	Stemmemaskiner	5	5
Stikkemaskiner	6	„	Oprettere	5	„
Pladevalser	2	5	Slidsemaskiner	3	3
Damphamre	6	6	Boremaskiner	„	4
Automatmaskiner	1	„			
Smergelskiver (ikke til Værktøj)	8	10			
Tilsammen ...	105	114	Tilsammen ...	46	46

¹⁾ Ved Industritællingen i Maj 1914 havde Fabrikken kun 373 Arbejdere, men dette Antal betegnedes som ekstraordinært lavt. Det normale Antal Arbejdere var i 1914 ca. 550.

arbejdere, 80 var Karetmagere, 65 Malere, 43 Savskærere og Maskinsnedkere, 22 Snedkere og 7 Sadelmagere, medens Resten var beskæftiget ved forskellig andet Arbejde.

Fabrikken benyttede i alt 105 Metalbearbejdningsmaskiner og 46 Træbearbejdningsmaskiner. I 1905, da der her i Landet fandtes 2 Jernbanevognfabrikker med tilsammen 443 Arbejdere, benyttedes i alt til Metalbearbejdning 117 Maskiner og til Træbearbejdning 46, jfr. foranstaaende Oversigt.

Produktionens samlede Salgsværdi udgjorde i 1913 2,97 Mill. Kr. mod 1,68 Mill. Kr. i 1905, jfr. nedenstaaende Specifikation:

	Mængde		Salgsværdi	
	1913	1905	1913	1905
	Stkr.	Stkr.	1000 Kr.	1000 Kr.
Jernbanevogne til Gods.....	554	480	1 713,3	759,5
— - Personer ...	83	49	1 220,9	712,3
Sporvogne	"	2	"	9,9
Petroleumstankvogne.....	"	5	"	15,3
Tipvogne	"	—	"	18,7
Sneplov	1	"	5,5	"
Andet og uspecificeret Arbejde .	—	—	31,4	166,5
Tilsammen ...	—	—	2 971,1	1 682,2

Foruden ovenanførte Produktion blev der i 1913 udført Reparationsarbejde for 16 600 Kr. »Skandia» er den eneste Fabrik for Jernbanevogne her i Landet. Reparationer udføres dog i Almindelighed paa Stats- eller Privatbanernes egne Værksteder.

Gennemsnitsprisen paa Jernbanevogne til Gods er siden 1905 steget meget betydeligt fra 1 580 Kr. til 3 090 Kr.; derimod har Gennemsnitsprisen for Personvogne holdt sig nogenlunde uforandret mellem 14 og 15 000 Kr.

Fabrikken har opgivet at have forbrugt i 1913 2 876 Tons Kul.

Blandt de vigtigere til Fabrikationen anvendte Raastoffer kan nævnes 1 454 Tons raat forarb. Jern og Staal i Stænger og Plader, 503 Tons Jernstøbegods, 8 Tons Metalstøbegods og 24 Tons raat Metal.

Indførselen af Jernbanevogne o. l. er ret ubetydelig i Sammenligning med den indenlandske Produktion. I Gennemsnit af Aarene

1910—14 indførtes der aarlig ca. 5 Personvogne til Værdi 52 000 Kr., ca. 46 Godsvogne til Værdi 117 000 Kr. og for 17 000 Kr. Drainsiner o. a.

3. Paraplyfabrikker (Kunstdrejerforretninger).

Ved Industritællingen i 1914 taltes i alt 78 Kunstdrejerforretninger, hvoraf de 33 efter de foreliggende Oplysninger helt eller delvis er Paraplyfabrikker. Af disse har de 7 største givet Oplysninger om Produktion m. v. i 1913. Oplysninger mangler saaledes fra 26 Virksomheder, men disse beskæftigede tilsammen kun 25 Arbejdere og gav sig hovedsagelig af med Reparationsarbejde og kun i uvæsentlig Grad med Paraplytilvirkning. Under dette Afsnit har man desuden medregnet en Virksomhed (med 5 Arbejdere), der ved Industritællingen er henført under Piskefabrikker; de foreliggende Oplysninger omfatter saaledes i alt 8 Virksomheder.

De 8 Virksomheder beskæftigede tilsammen gennemsnitlig i 1913 136 Arbejdere, nemlig 42 Mænd, 77 Kvinder og 17 Børn; af Kvinderne var ca. 50 beskæftigede som Paraplysyersker.

Produktionens Salgsværdi androg i alt 574 500 Kr., hvortil kommer ca. 20 000 Kr. for udført Reparationsarbejde; jfr. nedestaaende Specifikation; der dog kun omfatter Paraply- og Stokketilvirkningen. Produktionen af andet Kunstdrejerarbejde (derunder Piber og Piberør) beløb sig for disse Virksomheder til ca. 40 000 Kr., men dette Tal giver ingen Vejledning med Hensyn til denne Produktions samlede Værdi her i Landet. Paraply- og Stokketilvirkningen er derimod omtrent fuldstændigt angivet i de anførte Tal.

	Mængde Stkr.	Salgsværdi Kr.
Paraplyer og Parasoller med Silke	23 600	208 700
— - - - - andet Stof	74 500	187 800
— - - - - uden nærm. Angivelse	40 800	110 900
Spadserestokke	39 000 ¹⁾	26 500 ¹⁾
Tilsammen	—	533 900

¹⁾ Desuden i Piskefabrikker 151 200 Stkr. Spadserestokke til en Salgsværdi af 151 200 Kr., 6 500 Stkr. Paraplystokke til Værdi 3 200 Kr. og 21 600 Stkr. Paraplyrundstokke til Værdi 1 800 Kr., se Stat. Medd. 4. R., 50. B., 3. H., S. 32.

Paraplytilvirkningen her i Landet bestaar hovedsagelig i Samling og Syning af de enkelte Paraplydele, der for Størstedelens Vedkommende indføres fra Udlandet. Til foranførte Produktion blev i alt anvendt:

Indkøbte Paraplystokke med Stel	60 000 Stkr.
— — — uden —	58 250 —
— — — uangivet	19 400 —
Silke- og Halvsilkestof	ca. 2 000 kg
Bomuldsstof o. l.	8 000 -

Den hjemlige Industri tilfredsstiller rigeligt Landets Paraplyforbrug ved en Produktion paa ca. 150 000 Stkr., heri medregnet et Tillæg for de Virksomheder, man ikke har nærmere Oplysninger om.

Af Paraplyer og Parasoller med Silke indførtes i 1913 kun 1 000 Stkr. til Værdi 9 000 Kr., og af Paraplyer og Parasoller med andet Stof indførtes 300 Stkr. til Værdi 1 000 Kr. Udførselen androg i samme Aar henholdsvis 400 Stkr. til Værdi 3 000 Kr. og 1 700 Stkr. til Værdi 9 000 Kr.

Af Træstokke indførtes 10 400 kg (ca. 60 000 Stkr.) til Værdi 42 000 Kr., men heri er indbefattet saavel Spadsere- som Paraplystokke. Indførselen af Jærnstokke og Jærnstel til Paraplyer er ikke særskilt opgjort.

4. Børstenbinderier.

Ved Industritællingen i 1914 taltes der her i Landet i alt 207 Børstenbinderforretninger med et samlet Personel paa 655, hvoraf 366 industrielle Arbejdere. En enkelt Virksomhed har ca. 70 Arbejdere, 3 Virksomheder har 20 à 25 Arbejdere, men det store Flertal af Virksomheder er ganske ubetydelige og drives ofte som Bierhverv

	Antal Virksomheder			Samlet Personel	Heraf industr. Arb.	
	I alt	uden Arb.	m. 1—5 Arb.			over 5 Arb.
Efter Industritællingen	207	142	48	17	655	366
Heraf m. Produktionsstatistik	17	"	2	15	324	266

til anden Næring, af Blinde o. s. v. Fordelingen efter Størrelse fremgaar af foranstaaende Oversigt, der tillige viser, fra hvilke Virksomheder der foreligger Produktionsstatistik.

Af de 17 Virksomheder, for hvilke der foreligger Produktionsstatistik er der 8, der foruden det almindelige grovere og finere Børstenbinderarbejder, tillige laver Pensler, 1 er Specialvirksomhed for Metalbørster, 3 Virksomheder fremstiller selv Børstetræ til eget Brug og til Salg. Arbejderne i disse 17 Virksomheder fordeler sig efter Beskæftigelse som nedenfor vist:

	Mænd	Kvinder	Halvdags- børn	Tilsammen
Ved Børste- og Gadekostefabrikation.	133	61	4	198
- Penselfabrikation	41	1	—	42
- Børstefabrikation	19	3	—	22
- Metalbørstefabrikation	2	2	—	4
Tilsammen ...	195	67	4	266

Produktionens Salgsværdi udgjorde i de 17 Fabrikker 971 400 Kr. Desuden udførte 7. Virksomheder Reparationsarbejde til en Værdi af ca. 3 850 Kr. I nedenstaaende Oversigt er Produktionen nærmere specificeret og til Sammenligning har man vedføjet de tilsvarende Oplysninger om Produktionen i 1905, da Oplysninger forefandt fra Landets 22 største Virksomheder med 277 Arbejdere.

	1913			1905	
	Stkr.	Vægt kg	Værdi Kr.	Stkr.	Værdi Kr.
Gadekoste	552 000	403 000	246 000	444 000	186 600
Pensler	365 000	45 000	160 000	246 000	113 000
Metalbørster	18 000	4 500	18 000	—	3 200
Karskrupper og lign.	500 000	62 000	61 400	}	572 000
Andet grovere Børstenbinderarb.	—	250 000	332 000		
Finere Børstenbinderarbejde ...	—	50 000	154 000		
I alt ...	—	814 500	971 400	—	874 800

Tallene for Stykketal og Vægt er delvis beregnede.

Af Børstetræer fabrikeredes ca. 650 000 Stkr., hvoraf de $\frac{9}{10}$ anvendtes i de paagældende 3 Virksomheders egen Bedrift. Salget omfattede kun for ca. 3 900 Kr.

Til nærmere Belysning af Arten og Mængden af de til ovennævnte Produktion anvendte Raastoffer hidsættes følgende Oversigt:

Anvendte Raastoffer i 1913

	Mængde kg		Mængde kg
Piasava	346 650	Svinebørster	32 150
Risstraa (Durra)	910	Hestehaar	7 820
Risrod	15 670	Gede-, Hundehaar m. v.	150
Fiber	53 140	Staal- og Metaltraad	1 590
Kokostrævler	21 510	Børstetræer (indkøbte) c. 2800 000 Stkr.	

Medens de 17 Virksomheder, hvis Produktion er omtalt ovenfor, kun beskæftiger Halvdelen af Fagets Personel, kan det antages, at 60 à 65 pCt. af den samlede Produktion falder paa dem, og desuden saa godt som hele Produktionen af Pensler og Metalbørster. Produktionen for de øvrige 190 Virksomheder, der beskæftiger godt 300 Personer, hvoraf 100 Arbejdere, men af hvilke der kun er 2, der har over 5 Arbejdere (begge har 7 Arbejdere og er Gadekostefabrikker), kan herefter anslaaes til 5 à 600 000 Kr. Det kan i denne Forbindelse anføres, at der i 1913 i alt indførtes af Piasava 566 000 kg; heraf udgjorde de 17 større Virksomheders Forbrug ca. 60 pCt.; af Svinebørster (til Børstenbinderbrug) indførtes 45 000 kg; heraf udgjorde de samme Virksomheders Forbrug 70 pCt. For de andre Raastoffer lader en lignende Sammenligning sig ikke foretage.

Landets samlede Produktion af Børstenbinderarbejde kommer saaledes op paa 1,5 à 1,6 Mill. Kr.; heraf udføres for ca. 43 000 Kr., medens der indføres til Forbrug for ca. 400 000 Kr. (ufortoldet). Til nærmere Oversigt over den udenlandske Omsætning anføres følgende Tabel, hvori er tilføjet til Sammenligning Produktionen for de 17 større Virksomheder.

	Indførsel		Udførsel		Produktion i 17 Virksomheder	
	Mængde 1000 kg	Værdi 1000 Kr.	Mængde 1000 kg	Værdi 1000 Kr.	Mængde 1000 kg	Værdi 1000 Kr.
Gadekoste, Karskrupper o. l.	—	—	10,9	33,0	465,0	307,4
Andet grovere Børstenbinderarbejde	52,0	157,0			250,0	332,0
Finere Børstenbinderarb. ...	26,8	142,0	0,3	2,0	50,0	154,0
Pensler	12,5	100,0	2,1	8,0	45,0	160,0
I alt ...	91,3	399,0	13,3	43,0	810,0	953,4

Af de groveste Varer: Gadekoste, Karskrupper o. l. er der saa godt som ingen Indførsel. For andre grovere Børstenbinderarbejder, hvortil er regnet Varer med upoleret og ulakeret Træ, er Indførselen af forholdsvis mindre Betydning, men af finere Arbejder (derunder Arbejder i Forbindelse med Horn eller Ben, der overhovedet ikke tilvirkes her i Landet) og Pensler kan den under eet regnes at udgøre 35 à 40 pCt. af Forbruget. Indførselen af Metalbørster er ikke særlig opgjort.

5. Kurvemagerforretninger.

Der blev ved Industritællingen i 1914 talt i alt 177 Kurvemagerforretninger her i Landet. I nedenstaaende Oversigt er disse Virksomheder fordelt efter Størrelse og deres Personel tilføjet; endvidere er angivet, for hvor mange af disse Virksomheder der foreligger Produktionsstatistik for 1913.

	Antal Virksomheder					Samlet Personel
	Ialt	uden Arb.	m. 1-5 Arb.	m. 6-10 Arb.	m. over 10 Arb.	
Efter Industritælling	177	199	50	4	4	522
heraf m. Produktionsstat.	9	"	2	3	4	240

Det vil ses, at der ved Siden af et meget stort Antal ganske smaa Virksomheder findes nogle faa større; de 4 største havde ved Industritællingen henholdsvis 20, 30, 60 og 70 Arbejdere. Af Fagets samlede Personel er 297 industrielle Arbejdere (Kurvemagersvende og -lærlinge og en Del Kvinder), men Indehaverne af de mange Smaaforretninger maa selvfølgelig regnes med som direkte beskæftigede ved Virksomheden.

De 9 Forretninger, for hvilke der foreligger Produktionsstatistik, havde ved Industritællingen et samlet Personel paa 240, hvoraf 192 var industrielle Arbejdere. Gennemsnitsantallet af Arbejdere er for 1913 opgivet til 174, hvoraf 30 Kvinder.

Den samlede Værdi af de 9 Virksomheders Produktion er for 1913 opgivet til 425 000 Kr., hvortil kommer ca. 3 000 Kr. for Reparationsarbejde.

Produktionen fordeler sig paa følgende Maade:

	Mængde kg	Salgsværdi Kr.
Grovere Arbejder af ufl. Rør, uafbarkede Vidier m. m.		
Kurve (Spaankurve o. l.)	44 000	18 500
Møbler	150	125
Arbejder af flettede Rør, afbarkede Vidier m. v.		
Kurve	65 000	87 100
Møbler	95 100	302 500
Andet Arbejde	4 100	16 300
Arbejder af Bast, Siv, Straa o. l.	600	850
Ialt...	208 950	425 375

Produktionsværdien pr. Arbejder er i disse større Forretninger ca. 2 000 Kr., men i de øvrige Virksomheder, hvor Indehaveren som oftest arbejder alene, er den utvivlsomt langt lavere, saaledes at Produktionsværdien for samtlige øvrige Virksomheder næppe kan sættes til mere end ca. 200 000 Kr., hvoraf den overvejende Part er Kurve. En enkelt af disse Virksomheder (med 6 Arb.) angiver sig som Fabrik for Kurvemøbler, og ogsaa forskellige andre er Specialvirksomheder, f. Eks. for Barnevognsarbejde, Møbelbankere, Blomsterkurve, Rørsædefletning m. m.

Der udførtes i 1913 af dansk Kurvemagerarbejde for 7 000 Kr. Indførselen androg i alt (ufortoldet) ca. 300 000 Kr. Der indførtes af groft Kurvemagerarbejde 352 000 kg til Værdi 225 000 Kr. (bl. a. svenske Spaankurve) og af finere Varer ca. 50 000 kg til Værdi 76 000 Kr. (bl. a. Japanvarer o. l.). Indførselen kan herefter omtrent anslaaes til at udgøre 50 pCt. af den indenlandske Produktion.

6. Korkvarefabrikker.

Af Korkvarefabrikker optaltes ved Industrietællingen 1914 ialt 42 med 286 Arbejdere, medens der foreligger Oplysninger om Produktionsforholdene i 1913 for 19 Virksomheder med 279 Arbejdere. Af de manglende 23 Virksomheder beskæftigede 7 ingen Arbejdere og de øvrige vare alle ganske smaa.

Af de 279 Arbejdere var 178 Mænd og 101 Kvinder. Af Mændene var 128 beskæftigede ved selve Korkskæringen, medens Hovedparten af Kvinderne, ialt 93, var Sorterere.

Den samlede Værdi af Produktionen i 1913 var 1 605 000 Kr. mod 1 494 000 Kr. i 1905, da der forelægger Oplysninger om 26 Fabrikker med 269 Arbejdere. Nedenstaaende er givet en nærmere Specifikation af Produktionen, idet Tallene for 1905 saa vidt muligt er sidestillet med de tilsvarende for 1913.

	1913			1905		
	Mængde		Salgs- værdi	Mængde		Salgs- værdi
	Mille	100 kg	1000 Kr.	Mille	100 kg	1000 Kr.
Ølpropper	344 745	4 749	1 236	312 400	4 304	1 045
Vandpropper	16 984	332	117	8 700	171	69
Vinpropper	3 280	91	33	1 080	30	8
Spidspropper	937	2	3	—	—	—
Medicinpropper	14 073	85	51	5 500	33	16
Ånker-, Tønde- og Dunkpropper	4 602	137	39	3 010	90	17
Hætter og Kork til hygiejnisk Patent	3 506	13	9	—	—	—
Badeflader	—	8	1	—	—	—
Korkaffald og Korksmuld	—	11 629	113	—	9 890	80
Uspecificerede Varer	—	15	2	—	—	259
Tilsammen	—	17 061	1 604	—	14 518	1 494

Ølpropper udgjorde i 1913 ca. 77 pCt. af den samlede Produktionsværdi, i 1905 ca. 70 pCt. Iøvrigt vil det ses, at der næsten overalt er Fremgang i Produktionsmængden. Ogsaa de gennemsnitlige Priser er for de fleste Varer noget højere i 1913 end i 1905; jfr. nedenstaaende Oversigt.

	1913	1905
	Kr. pr. Mille	Kr. pr. Mille
Ølpropper	3,59	3,34
Vandpropper	6,91	7,99
Vinpropper	10,10	7,78
Medicinpropper	3,60	2,93

Korkvarefabrikernes Produktionsværdi pr. Arbejder udgjorde i 1913 5 750 Kr., i 1905 5 550 Kr.

Specialindførslen af Korkpropper til Danmark udgjorde i 1913 ialt 81 900 kg til en Værdi af 257 000 Kr., medens der af andre Korkvarer indførtes 11 500 kg til en Værdi af 26 000 Kr. Ud-

førslen af indenlandske Varer udgjorde 3 000 kg Korkpropper til en Værdi af 6 000 Kr. og 3 800 kg andre Korkvarer til en Værdi af 7 000 Kr.

Af Kork i Plader indførtes i 1913 i alt 2 359 000 kg til en Værdi af 1 193 000 Kr. Heraf forbrugte de her omhandlede 19 Fabrikker 1 730 000 kg som Raamateriale.

Vægten af de tilvirkede Varer androg tilsammen 543 000 kg eller ca. 31 pCt. af det anvendte Raamateriale; Resten af Raamaterialet bliver til Korkspaaner og andet Affald, der for Størstedelen udføres til Anvendelse i Linoleumsfabrikker o. l.

7. Pianofortefabrikker m. v.

Ved Industritællingen 1914 taltes i alt 98 Fabrikker for Tilvirkning af musikalske Instrumenter; heraf var de 21 egentlige Piano- og Orgelfabrikker, og for samtlige disse foreligger der Oplysninger om Produktionen i 1913.

I alt 14 Fabrikker fremstillede opretstaaende Pianoer, medens kun 6 af disse tillige tilvirkede Flygler, 2 tillige Orgler. Af de resterende 7 Fabrikker fremstillede 4 kun Harmoniums, 2 kun Orgler og 1 baade Orgler og Harmoniums.

Af Arbejdere beskæftigede de 21 Fabrikker i 1913 gennemsnitlig 485, hvoraf kun 5 var Kvinder. Hovedparten, nemlig 419 af Arbejderne var faglærte Piano- eller Harmoniumsarbejdere,

De 21 Fabrikkers samlede Produktion havde i 1913 en Værdi af 2 860 000 Kr. I 1905, da der forelaa Oplysninger fra et lignende Antal Fabrikker, var den tilsvarende Produktionsværdi 1 545 000 Kr. Der er saaledes en ret betydelig Fremgang, som genfindes for de enkelte Arter af Instrumenter i nedenstaaende Oversigt:

	1913		1905	
	Antal	Salgsværdi 1000 Kr.	Antal	Salgsværdi 1000 Kr.
Opretstaaende Pianoer	2 399	1 935	1 509	1 083
Flygeler	394	560	189	249
Harmoniums	1 005	232	701	143
Orgler	56	133	42	70
Tilsammen	—	2 860	—	1 545

For Pianoer opnaaedes i 1913 en Gennemsnitspris af 800 Kr. mod 720 Kr. i 1905.

For Flygler var de tilsvarende Tal henholdsvis 1420 Kr. og 1320 Kr.; for Harmoniums 230 Kr. og 200 Kr. og for Orgler 2370 Kr. og 1650 Kr.

En Pianofabrik fremstillede selv de forbrugte Klaviaturer og producerede desuden sammen med 1 Klaviaturfabrik i alt 376 Klaviaturer til Salg. Værdien udgjorde ca. 22 000 Kr. Vedkommende Klaviaturfabrik fremstillede desuden Mekanikker og garnerede Hamre til en samlet Værdi af ca. 18 000 Kr., men dens væsentligste Tilvirkning faldt iøvrigt udenfor Pianoindustrien.

Værdien af det paa de her omhandlede Fabrikker udførte Reparationsarbejde androg i 1913 ca. 80 000 Kr.

Af Raastoffer anvendte de 21 Fabrikker til Pianofabrikationen Strængetraad af Jern og Staal, i alt 4376 kg, og af Kobber og Messing, i alt 4969 kg, medens det samlede Træforbrug havde en Værdi af 290 000 Kr.

Udførselen af Klaviaturinstrumenter var i 1913 uden Betydning. Special-Indførselen, sammenlignet med den indenlandske Produktion, og den samlede Tilgang af Klaviaturinstrumenter, delt i de to Hovedgrupper, fremgaar af følgende Oversigt:

	Specialindførsel		Produktion		Samlet Tilgang	
	Antal	Kr.	Antal	Kr.	Antal	Kr.
Klaverer og Flygler . .	3 565	1 142 000	2 793	2 495 000	6 358	3 637 000
Orgler og Harmoniums	951	127 000	1 061	365 000	2 012	492 000
I alt . . .	4 516	1 269 000	3 854	2 860 000	8 370	4 129 000

Af Klaverer og Flygler indføres der nogle flere end der produceres her i Landet, men de indførte er — selv om der tages Hensyn til, at den for dem anførte Værdi er uden Tillæg af Told (10 pCt. af Værdien) — langt billigere end de danske; for Orgler og Harmonier er Indførselen og Produktionen omtrent lige store, men angaaende Værdien gælder det samme som for Klaverer. I 1905 indførtes der af Klaviaturinstrumenter for i alt 384 000 Kr.

8. Tændstikfabrikker.

Der fandtes her i Landet ved Industritællingen i 1906 i alt 5 Tændstikfabrikker, hvoraf de 3 tilhørte »Aktieselskabet Forenede

danske Tændstikfabrikker^a; 2 af disse Virksomheder er senere blevet nedlagt og erstattet af en ny, saaledes at der i 1913 kun fandtes 4 Tændstikfabrikker her i Landet. Disse 4 Virksomheder beskæftigede tilsammen ved Tændstikfabrikation gennemsnitlig i 1913 332 Arbejdere; heraf var 158 Kvinder og 8 Børn. Af de mandlige Arbejdere var de 14 beskæftigede i Fabrikernes Maskinværksted og 11 var beskæftigede som Lagerarbejdere, Kuske, Bude o. l. I tidligere Tider var Tændstikindustrien til Dels en Hjemmeindustri, men dette er nu ganske hørt op; ingen af de beskæftigede Arbejdere var Hjemmearbejdere; i 1905 beskæftigedes endnu 10 og i 1897 ikke mindre end 95 Hjemmearbejdere.

Der fabrikeredes i 1913 i alt af Tændstikker 155 150 Mill. Æsker eller Tutter til en samlet Salgsværdi af 1,22 Mill. Kr.¹⁾ Til Fabrikationen anvendtes i alt 6 555 Kubikmeter Træ.

Værdien af Maskinreparationsarbejde udført paa Fabrikernes eget Værksted anslaaes til ca. 25 000 Kr.

Til nærmere Belysning af Tændstikindustriens Udvikling i den sidste Snæs Aar, skal man anføre følgende Oversigt:

	1913	1905	1897
Antal Virksomheder	4	5	5
Antal Arbejdere	332	407	539
Produktionens { Mængde (Mille Æsker eller Tutter)	155 150	150 400	97 000
{ Salgsværdi i alt (1000 Kr.)	1 220	1 141	852
{ — pr. Arbejder (Kr.)	3 700	2 800	1 700
Pris pr. Mille Æsker eller Tutter (Kr.)	7,85	7,60	8,80
Træforbrug (m ³)	6 555	7 085	—

Af danske Tændstikker udførtes der i 1913 til Udlandet ca. 197 Tons til en Værdi af 122 000 Kr., medens Indførselen af fremmede Tændstikker androg ca. 88 Tons til Værdi 44 000 Kr. Da Vægten af Produktionen af Tændstikker i 1913 kan ansættes til ca. 1 925 Tons, bliver Landets eget Forbrug saaledes 1 817 Tons til en Værdi af ca. 1 142 000 Kr. I 1905 blev Værdien af Landets eget Forbrug af Tændstikker opgjort til 1 065 000 Kr.

¹⁾ Det skal bemærkes, at 2 af Fabrikkerne laa stille i ca. 4 Uger grundet paa Strejke.

B. Papirindustri.

1. Papir- og Papfabrikker m. v.

Antallet af Papirfabrikker her i Landet er i alt 8, hvoraf de 5 henhører under »A/S De forenede Papirfabrikker«. Samtlige disse 8 Virksomheder har afgivet Oplysninger om deres Produktion m. v. i 1913. Som Gennemsnit for Aaret 1913 beskæftigede de tilsammen 1 284 Arbejdere, hvoraf 379 Kvinder. Ved Produktionsstatistikken i 1905 taltes 9 Papirfabrikker, som beskæftigede tilsammen 1 038 Arbejdere, hvoraf 313 Kvinder. I nedenstaaende Oversigt er Arbejderne i 1913 og 1905 fordelt efter Beskæftigelsens Art:

	Mænd		Kvinder		Tilsammen	
	1913	1905	1913	1905	1913	1905
Ved Papirfabrikation	664	508	14)	223	678)	731
— Papirsortering	"	"	297)		297)	
— Kludesortering og lign.	8	13	67	90	75	103
Lager- og Pladsarbejdere ..	150)	153	"	"	150)	153
Bude, Kuske m. v.	17)		1)		18)	
I Maskinværkstedet	66	51	"	"	66	51
Tilsammen ...	905	725	379	313	1 284	1 038

Der benyttedes i alt i 1913 17 Papirmaskiner og 1 kombineret Papir- og Pappmaskine mod 14 Papirmaskiner i 1905; 5 Fabrikker havde 1 Maskine hver, 1 Fabrik havde 2 Maskiner, 1 havde 4 og 1 Fabrik havde 7 Maskiner.

Der fabrikeredes i 1913¹⁾ paa samtlige Fabrikker i alt 40 597 000 kg Papir til en samlet Salgsværdi af 11 124 000 Kr. og 70 000 kg Pap til en Salgsværdi af 11 000 Kr. En meget væsentlig Del af det fremstillede Papir var Avispapir. Papiret fordelte sig efter Art paa følgende Maade:

	Produktions- Mængde	Salgs- værdi	Værdi pr. kg	Antal Virksom- heder
	1000 kg	1000 Kr.		
Simpelt Pakpapir	4 199,3	610,6	14,5	5
Almindeligt ufarvet Avispapir ...	13 072,5	2 685,5	20,5	3
Andet ufarvet eller gennemfarvet Papir	23 211,4	7 770,8	33,5	7
Enkeltfarvet Papir	114,0	57,0	50,0	1
I alt ...	40 597,2	11 123,9	—	—

¹⁾ For de fleste Fabrikker gælder Oplysningerne Tiden 1. Juli 1912—30. Juni 1913.

I 1906 var Produktionen ca. 24 Mill. kg til Værdi henved 7 Mill. Kr.; i Løbet af Aarene til og med 1913 var den altsaa vokset med to Tredjedele; Gennemsnitsprisen pr. kg Papir var omtrent den samme i de to Aar, men Mængden af eller Prisen paa de enkelte Sorter er ikke oplyst i 1906. I 1897 fordelte Produktionsværdien sig paa de enkelte Sorter saaledes:

Pakpapir.....	1 568 000	Kr.
Avispapir.....	1 398 000	—
Skrive- og Trykpapir.....	1 608 000	—
Kulørt Papir.....	298 000	—

Tallene synes at vise en særlig stærk Fremgang i Produktionen af Skrive- og Trykpapir.

Til Produktionen i 1913 blev bl. a. anvendt følgende Raastoffer:

Mekanisk Træmasse og Cellulose....	33 886,7	Tons
Klude.....	1 631,5	—
Pap- og Papiraffald.....	6 054,2	—
Kaolin.....	7 500,7	—
Allun.....	1 056,6	—

Af egentlige Papfabrikker taltes i 1913 4 med 88 Arbejdere (43 Mænd, 37 Kvinder og 8 Børn). Disse 4 Virksomheder havde tilsammen 9 Papmaskiner og fabrikerede i 1913 i alt 1 472 000 kg Pap til en Salgsværdi af 292 300 Kr.¹⁾ og anvendte til denne Produktion 1 378 000 kg Pap- og Papiraffald. Ogsaa Papindustrien er gaaet betydeligt frem i de senere Aar; i 1905 fandtes her i Landet 3 Papfabrikker med tilsammen 46 Arbejdere, disse 3 Virksomheder fabrikerede da ialt 540 000 kg Pap til en samlet Salgsværdi af 102 000 Kr.

Til nærmere Oplysning om den samlede Papir- og Papindustri Udvikling skal man meddele nedenstaaende Tal:

	Antal Papir- og Papfabr.	Antal Arb.	Produktionens Salgsværdi	
			I alt Mill. Kr.	pr. Arbejder Kr.
1913.....	12	1 372	11,43	8 330
1905.....	12	1 084	7,08	6 530
1897.....	12	931	5,02	5 390

¹⁾ Hertil kommer den foran (S. 39) omtalte Produktion af 70 000 kg til Værdi 11 000 Kr.

Bortset fra Avispapir, af hvilket Produktionen er i Stand til at forsyne hele Landets Forbrug og endda faa et ikke helt ubetydeligt Overskud til Udførsel (i 1913: 612 000 kg), kan Landets Papir- og Papindustri ikke dække Landets Forbrug, men der maa indføres en Del fra Udlandet. I nedenstaaende Oversigt er Ind- og Udførselen, Produktionen og Forbruget af Papir og Pap i 1913 nærmere sammenlignet:

	Produktion Tons	Indførsel Tons	Udførsel Tons	Forbrug Tons
Avispapir	13 072,5	—	612,3	12 460,2
Andet Papir	27 524,7	8 206,2	417,1	35 313,8
Almindeligt Pap.	1 336,4	6 469,2	23,7	6 781,9
Glans- el. Bølgepap	205,6	216,9	34,3	388,2
I alt	42 139,2	14 892,3	1 087,4	54944,1

Af Papirmassefabrikker taltes i 1913 her i Landet 5¹⁾ med 33 Arbejdere. 2 af Virksomhederne tilhørte »A/S De forenede Papirfabrikker«.

Der tilvirkedes i alt, 1 513 200 kg lufttør Masse til en Salgsværdi af 121 400 Kr., og hertil anvendtes 6 077 Kubikmeter Gran. Industrien er i stærk Tilbagegang. Cellulose af hvilket Papirmassefabrikkerne tidligere tilvirkede en Del, produceres nu overhovedet ikke her i Landet. Papirfabrikkerne indfører i ganske overvejende Grad deres Raastof fra Udlandet. I 1905 taltes her i Landet 5 Papirmassefabrikker med 72 Arbejdere, og de producerede i alt 785 000 kg lufttør Masse og 2 040 000 kg Cellulose til en samlet Salgsværdi af 375 000 Kr.; til denne Produktion anvendtes 14 338 Kubikmeter Gran.

Der indførtes i 1913 her til Landet i alt:

Papirmasse, mekanisk, tør	1 403 800 kg
— , — , vaad	37 007 600 -
— , kemisk (Cellulose), tør	7 700 300 -
— , — , vaad	13 152 700 -

Naar den samlede Vægt af Indførselen af Papirmasse (59,2 Mill. kg) er saa langt større end den Vægt, der af Papirfabrikkerne

¹⁾ I Industritællingstabellværket er 2 Fabrikker, der drives som een Forretning, opført som 1 Virksomhed.

er opgivet for den i Produktionen anvendte Mængde, skyldes det, at Indførselsvægten for en stor Del er opgivet for Varer i vaad Tilstand, medens Raastofforbruget er opgivet for Varer i tør Tilstand.

Af Papir- og Papfabrikationens andre Raastoffer er der en betydelig udenlandsk Omsætning; saaledes blev der i 1913 af Papiraffald indført 1 242 Tons og udført omtrent samme Mængde. I Omsætningstallene for Klude kan Klude til Papirfabrikation ikke særlig udskilles.

2. Tapetfabrikker.

Fra samtlige Landets 7 Tapetfabrikker foreligger der Oplysninger om Produktion m. v. i 1913. Disse 7 Fabrikker beskæftigede gennemsnitlig i Aaret 1913 tilsammen 131 Arbejdere (89 Mænd, 35 Kvinder og 7 Børn) og anvendte i alt 25 Tapettrykmaskiner.

Produktionens samlede Salgsværdi udgjorde 975 000 Kr.; i nedenstaaende Oversigt er Produktionen nærmere specificeret:

	Antal Stkr.	Vægt kg	Salgsværdi Kr.
Tapeter, ikke over 80 g pr. m ²	2 435 000	761 900	481 600
Andre Tapeter	1 518 300	579 600	450 900
Tapetfarve, til Salg	—	7 000	3 500
— - eget Brug	—	14 000	—
Lim, til Salg	—	90 000	13 500
— - eget Brug	—	18 000	—
Malerfarver	—	20 000	10 000
Rullegardiner	5 700	—	15 500

Til Produktionen er der anvendt 972 600 kg dansk og 237 900 kg udenlandsk Papir; endvidere er der indkøbt 147 500 kg Tapetfarve og 900 kg Lim.

Tapetindustrien er gaaet en Del frem i de senere Aar; til nærmere Belysning heraf skal man meddele nedenstaaende Oversigt:

	Antal Fabrikker	Antal Arbejdere	Mængde Mill. Stkr.	Produktionens Salgsværdi	
				ialt Kr.	pr. Arbejder Kr.
1913	7	131	3,95	982 500	7 440
1905	6	98	2,72	626 000	6 390
1897	4	83	1,23	285 000	3 430

Der indføres en Del, navnlig dyrere Tapeter til Landet, hvorimod Udførselen af danske Tapeter er ganske ringe. I neden-

staaende Oversigt er der givet en Sammenligning mellem Indførselen, Udførselen, Produktionen og Forbruget af Tapeter i 1913.

	Indførsel kg	Udførsel kg	Produkt. kg	Forbrug kg
Tapet, ikke over 80 g pr. m ²	194 200	8 100	761 900	948 000
Andre Tapeter	287 400	13 600	579 600	853 400
Tilsammen...	481 600	21 700	1 341 500	1 801 400

3. Æske-, Konvolut- og Papirposefabrikker.

Under Fagene: Æske- og Kartonagetilvirkning samt Konvolut- og Papirposefabrikation er der ved Industritællingen i 1914 talt 83 Virksomheder med 1 493 Arbejdere.

For 44 af disse Virksomheder med 1 230 Arbejdere foreligger der Produktionsstatistik for 1913. De øvrige 39 Virksomheder fordeler sig paa følgende Maade:

12 Æskefabrikker med	79 Arbejdere
9 Posefabrikker —	56 —
4 Kartonsfabrikker med	7 —
14 Andre Virksomheder med	121 —

De sidst anførte Virksomheder udfører Papirarbejder af forskellige Slags (Papskilte, Papmaché-Arb., Oblater, Papspil m. v.), som der her kan ses bort fra. Paa den anden Side er der 4 Bogbinderier, der har opgivet at udføre Æskearbejde, og hvis Produktion heraf er medregnet. I alt omfatter Produktionsstatistiken saaledes 48 Virksomheder, der i 1913 gennemsnitlig for hele Aaret beskæftigede ca. 1 300 Arbejdere, der fordelte sig efter Beskæftigelsen paa følgende Maade:

	Mænd	Kvinder	Halvdags- børn	Ialt
Æskefabrikation	102	422	22	546
Kartonagevirksomhed	4	8	11	23
Konvolutfabrikation	11	104	2	117
Papirposefabrikation	51	226	23	300
Papirposetrykning	25	108	9	142
Anden Papirvarefabrikation	6	53	2	61
Stentryk, Reproduktion	27	16	"	43
Bogbinderi	36	21	1	58
Tilsammen...	262	958	70	1 290

Som det vil ses, anvender disse Fag i overvejende Grad kvindeligt Arbejds-kraft, ligesom de endnu i 1913 havde et ret betydeligt Antal Halvdagsbørn; de for Bogbinderier anførte Arbejdere var alle beskæftigede i de foran nævnte 4 Bogbinderier, der tillige havde Æskefabrikation.

Af Arbejdsmaskiner anvendtes, foruden False-, Hæfte- og Skæremaskiner:

automatiske Æskemaskiner	219 Stkr.
— Papirposemaskiner	76 —
— Konvolutmaskiner	65 —

Produktionens Mængde og Værdi er for de 48 Virksomheder opgjort som vist i nedenstaaende Tabel. Der er nogle faa Virksomheder, hvis Fabrikation omfatter en Flerhed af Varer; men som Regel produceres der kun en enkelt Artikel, saaledes i 13 Virksomheder kun Æsker (inkl. Hylstre), i 3 kun Kartons, i 17 kun Poser og i 3 kun Konvolutter.

	Mængde	Vægt	Salgs- værdi	Antal Virksom- heder
	1000 Stkr.	kg	Kr.	
Æsker	29 041	1 518 900	1 091 700	20
Automathylstre	3 345	27 000	17 700	5
Kartons	1 197	36 800	57 000	6
Forskelligt Arbejde	"	"	158 000	6
Uspecificerede Æsker m. m.	"	"	165 000	2
Papirposer	408 327	1 078 800	1 402 300	21
Konvolutter	172 055	726 800	801 900	7
Tilsammen ...	—	—	3 693 600	—

Til den i Tabellen anførte Produktion maa der gøres et Tillæg for de i Produktionsstatistiken manglende Virksomheder. Til Værdien for Æsker og Hylstre (herunder uspecificerede Æsker m. m.), der ialt er opført med 1 277 000 Kr., maa lægges ca. 140 000 Kr., saaledes at den samlede Produktion andrager ca. 1 417 000 Kr. Den hertil svarende Vægt vil omtrent udgøre 2 1/2 Mill. kg, hvortil der kan regnes at være anvendt 2 1/2 Mill. kg Pap, foruden Papir (ca. 140 000 kg) og Træbunde (til Margarineæsker, 125 000 kg)¹⁾. Iøvrigt maa det bemærkes, at Værdien pr. kg er

¹⁾ I Træemballagefabrikkerne produceredes for 36 000 Kr. Papemballage (jfr. foran S. 20).

ret varierende efter Produktionens Art; for de forskellige Virksomheder ligger Gennemsnitsprisen pr. kg mellem Kr. 2,30 og Kr. 0,32; at Prisen og Vægten pr. Stk. er langt mere variabel, siger sig selv.

Den anførte Produktion af Kartons skal antagelig forøges med henved en Tredjedel, men da Produktionen mest foregaar i småvirksomheder, og Varen er meget forskelligartet, kan dette Tillæg kun ansættes ganske skønsmæssigt. I Salgsværdien for Forskelligt Arbejde, indgaar bl a. Mærker af Pap eller Karton for 62 000 Kr. (36 Mill. Stkr. til en Vægt af 44 000 kg), Spillekort for 31 800 Kr. (11 000 kg), Etiketarbejder m. m.

Produktionen af Papirposer er i Tabellen anført til 408 Mill. Stkr. til en Vægt af 1 078 800 kg og en Værdi af 1 402 000 Kr. Hertil kommer imidlertid, at der er nogle af de paagældende Virksomheder, der har fabrikeret Papirposer, evt. med Paatrykning, for fremmed Regning, hvorfor de i Betaling har modtaget 40 000 Kr. Hertil kan antages at svare ca. 50 Mill. Stkr. Endvidere er der 9 Virksomheder, hvorfra Oplysninger mangler; efter deres Arbejdertal kan deres Produktion sættes til andre 50 Mill. Stkr., hvorved den samlede Produktion kommer op til mindst 500 Mill. Stkr. til en Vægt af 1,3 Mill. kg og en Værdi af 1 700 000 Kr., idet Gennemsnitsvægten pr. 1 000 Stkr. kan sættes til 2,6 kg og Gennemsnitsprisen pr. 1 000 Stkr. til Kr. 3,45.

Den anførte Produktion af Konvolutter, hvoraf over ni Tiendedele falder paa 2 Specialfabrikker, maa antages i det væsentligste at være udtømmende.

Om Produktionen af de her omhandlede Varer i 1905 forelaa der Oplysninger for 43 Virksomheder med 907 Arbejdere, medens der manglede Oplysninger for 43 Virksomheder med 80 Arbejdere. Produktionen, hvis Mængde ikke er opgjort, er ansat til en Værdi af 2,2 Mill. Kr. For de 3 Hovedartikler: Æsker, Poser og Konvolutter er Produktionsværdien omstaaende anført med et beregnet Tillæg for de Virksomheder, der manglede Oplysning om, og sammenlignet med Beløbene for 1913.

Det vil ses, at Produktionen, særlig af Æsker og Konvolutter,

	Samlet Salgsværdi		Salgsværdi pr. Arbejder	
	1913 Kr.	1905 Kr.	1913 Kr.	1905 Kr.
Æsker m. v.	1 417 000	610 000	2 300	1 700
Papirposer	1 700 000	1 200 000	3 200	2 700
Konvolutter	802 000	416 000	7 000	4 700
Tilsammen ...	3 919 000	2 226 000	—	—

har været i meget betydelig Stigning, og at ogsaa Produktionen pr. Arbejder ved en forbedret Teknik er gaaet opad.

Om Indførselen fra Udlandet kan oplyses, at der af Konvolutter og Poser samt Æskepost (Brevpapir og Konvolutter i Æsker) ialt indførtes i 1913 96 600 kg til Værdi 189 000 Kr.; heraf skønnes henvend 60 000 kg at have været Konvolutter, henvend 20 000 kg Poser. Af andre Papirvarer, herunder Papskilte, Fotografikartons o. m. a. indførtes 212 000 kg til Værdi 276 000 Kr.¹⁾ og endelig af Spillekort 28 100 kg til Værdi 104 000¹⁾ Kr.

¹⁾ Uden Told.

RÉSUMÉ

Pour la source des renseignements recueillis, leur contenu et étendue en général, nous renvoyons le lecteur aux observations préliminaires faites dans le premier fascicule de la présente statistique de production, relatif à l'industrie textile. Voici un bref résumé du contenu de ce fascicule.

A. L'industrie du bois.

Les productions d'une série d'établissements que le dénombrement de l'industrie a rangés dans des métiers différents (menuiseries, scièries, fabriques d'objets en bois, tonnelleriers, tourneurs) et qui peuvent être compris sous la dénomination de l'industrie du bois proprement dite, sont essentiellement de la même nature ou du moins s'entremêlent. Dans la présente statistique de production le Département a donc traité ces productions ensemble. Voici le nombre des établissements en question :

	selon le dé- nombrement de l'industrie	dont ont fourni une statistique de leur production
établissements occ. 0— 5 ouvriers	5 706	149
— - 6— 20 —	525	257
— - 21—100 —	112	102
— - plus de 100 —	4	4
établissements en tout . . .	6 347	512
nombre des ouvriers	15 532	7 948

Parmi ces 6 347 établissements 1 857 utilisaient des forces mécaniques; ils occupaient 10 200 ouvriers. Les établissements compris sous la statistique de production et qui employent presque tous des forces mécaniques, représentent environ 80 % de tous les établissements utilisant des forces mécaniques, si l'on prend pour base le nombre des ouvriers. Le grand nombre de petits établissements non compris sous la statistique de production sont notamment des menuiseries, tonnelleriers etc. ordinaires, où le travail se fait à la main. Il est d'ailleurs à remarquer que surtout dans l'industrie du bois l'emploi de forces mé-

caniques a bien augmenté depuis quelques années. Les branches en question comprenaient en 1906 870 établissements avec 887 moteurs de 11 300 chevaux-vapeur, mais en 1914 1 857 établissements avec 2 678 moteurs de 22 600 chevaux-vapeur.

La production totale des établissements compris sous la statistique de production avait en 1913 la valeur brute de 30,3 mill. de couronnes représentant, d'après un calcul approximatif, $\frac{3}{5}$ de la production totale de l'industrie du bois proprement dite; la représentation diffère cependant beaucoup pour les divers produits ou genres d'établissements. Les dits 3,3 mill. de couronnes se répartissent sur les articles principaux suivants, qui sont comparés avec les articles correspondants pour 1905; la statistique de cette année comprenait d'ailleurs un plus grand nombre d'établissements (827), mais à peu près le même nombre d'ouvriers qu'en 1913 (7 300).

Ouvrages faits pour le compte particulier de l'établissement	Valeur vénale	
	1913 cr.	1905 cr.
Bois de charpente refendu.....	2 833 700	1 810 000
autres articles grossiers.....	2 090 500	2 110 000
Bois à brûler.....	820 900	924 000
articles manufacturés.....	22 753 000	14 161 000
en tout...	28 498 100	19 005 000

Ouvrages faits pour le compte d'un autre	payement	
	cr.	cr.
fendage, rabotage etc.....	1 275 900	1 470 000
réparations.....	549 600	326 000
somme totale...	30 323 600	20 801 000

Le fait que le payement d'ouvrages faits pour le compte d'un autre (non compris les travaux de réparation) diminue, est peut-être attribuable à ce que la statistique de 1905 comprenait un plus grand nombre de petites scieries s'occupant surtout à ce genre de travaux; d'ailleurs cette forme de production va en décadence dans la plupart des industries où elle a existé. Voici les quantités de bois refendu ou raboté, destiné à la vente (non à être employé dans la même exploitation):

Charpente, planches etc. refendues, non rabotées, de hêtre.....	15 000 m ³
» » » » » » chêne.....	9 000 »
» » » » » » sapin et pin.....	40 000 »
» » » » » » autres et non indiquées	10 000 »
planches rabotées ou rainées.....	35 000 »
autres articles de la valeur de 647 000 couronnes.	

Il s'en faut de beaucoup que le pays puisse fournir lui-même le bois

nécessaire. L'importation de bois non travaillé de sortes nationales ou étrangères s'élevait en 1913 à 1,9 mill. de couronnes; en outre on a importé du sapin et du bois de conifères taillé ou scié de la valeur de 32,4 mill. de couronnes, des planches de sapin rabotées pour 3,0 mill. de couronnes et du bois scié d'autres sortes pour 1,7 mill. de couronnes. Seulement l'importation de bois de hêtre est relativement insignifiante.

Voici une spécification de la susdite valeur d'articles manufacturés en bois.

	1913	1905
	1000 cr.	1000 cr.
Caisses etc.....	1 873,2	1 380,0
sabots etc.....	1 836,4	1 115,1
tonnellage.....	3 138,1	1 584,0
articles en bois tourné.....	503,5	579,8
ouvrages de menuisiers de bâtiment.....	6 461,3	5 252,3
meubles etc.....	6 882,0	3 219,0
divers articles en bois.....	2 058,5	1 032,7
	<u>22 753,0</u>	<u>14 162,9</u>

Selon toute probabilité les chiffres des caisses indiquent assez complètement la production manufacturière de cet article; une grande partie de la production consiste en emballage pour l'exportation d'oeufs, de viande etc. de ce pays. La production de sabots comprend surtout des dessous (env. 2,5 mill. de paires) pour des chaussures de bois, vendus à et achevés dans de petites sabotières (pantouffiers); une partie de ces articles est exportée à l'étranger (en 1913 pour 37 000 cr.), tandis qu'aucune importation n' a lieu. Dans la production manufacturière de tonnellation indiquée au tableau, les matières pour tinelles à beurre (douves et fonds en hêtre) jouent un rôle important. La production de ces matières s'élevait à 1,7 mill. de tinelles de la valeur d'env. 80 oere la pièce. L'assemblage de la tinelle achevée, valant env. 1,25 cr. la pièce, se fait ordinairement dans les laiteries ou dans de petites tonnelleres. L'exportation de matières pour tinelles avait en 1913 la valeur de 646 000 cr. La production d'emballage pour la margarine est également considérable.

Les chiffres indiqués relatifs à la production d'articles en bois tourné, d'ouvrages de menuisiers en bâtiment, de meubles etc. sont à regarder comme très incomplets, comme il faut supposer que la production des petits établissements — parmi eux env. 4 000 petites menuiseries — constitue une partie assez considérable de la production totale du pays. Nous mentionnons parmi les nombreux articles différents les cadres achevés, dont des fabriques spéciales produisent pour

env. $\frac{1}{2}$ mill. de couronnes, en partie pour exportation; la production de formes pour chaussures, dont également une partie est exportée, s'élève à env. 160 000 cr.

Outre les industries traitées ensemble ci-dessus sous la dénomination de „l'industrie du bois“ proprement dite, le fascicule comprend une série d'autres branches se rattachant à l'industrie du bois. D'abord il faut mentionner les fabriques de voitures; outre un grand nombre de petites charronneries et carrosseries (près de 1 700), il y a env. 30 grands établissements (dont un occupe environ 100 ouvriers); nous avons des renseignements sur la production de 21 de ceux-ci (320 ouvriers), dont la valeur était: pour des voitures et carrosseries achevées 554 000 cr., pour des réparations 251 000 cr. et pour des pièces de voiture etc. 138 000 cr., en tout 943 000 cr. La valeur de la production totale des charrons, carrossiers et fabriques de voitures est évaluée à env. 4 mill. de couronnes. Cette somme ne comprend pas la production de voitures d'enfants; les grandes fabriques spéciales de cette branche avaient en 1913 76 ouvriers et une production totale de 445 000 cr. L'importation de voitures d'enfants est assez considérable. Il y a une seule fabrique affectée à la fabrication de voitures de chemins de fer; la valeur totale de la production de cette fabrique, qui occupe env. 500 ouvriers, monte à env. 3 mill. de couronnes. Cette fabrique fournit de beaucoup la plus grande partie des voitures de chemins de fer employées dans ce pays.

Tandis que les tourneries ordinaires sont comprises ci-dessus sous l'industrie du bois proprement dite, le tournage d'articles de fantaisie est regardé comme un métier particulier. Les renseignements recueillis sur la production peuvent cependant seulement être employés pour une branche spéciale de la production, la fabrication de parapluies. Nous disposons de renseignements sur 8 établissements occupant env. 140 ouvriers; il manque des données sur 26 établissements occupant env. 25 ouvriers. La production de parapluies et parasols, qui consiste toutefois essentiellement dans l'assemblage et la cousage des diverses pièces ordinairement importées de l'étranger, est évaluée, au total, à 150 000 pièces de la valeur d'env. 550 000 cr. On n'importe presque pas de parapluies achevées.

Parmi les 207 broseries occupant 366 ouvriers, les 17 occupant 266 ouvriers et toutes travaillant manufacturièrement, ont donné des renseignements sur leur production. La valeur vénale de cette production était de 971 000 cr. (814 500 kilos) représentant pour la plupart des ouvrages grossiers (balais, ratissoires etc.). Les articles importés

(en 1913 91 000 kilos de la valeur de 400 000 cr.) sont pour la plupart des ouvrages fins: pinceaux, brosses avec monture en bois laqué ou poli etc.

De même que la broserie, la vannerie comprend un grand nombre d'établissements (177 occupant env. 300 ouvriers), dont seulement quelques-uns sont arrivés à un grand développement. La production de 9 établissements occupant env. 200 ouvriers s'élevait à 209 000 kilos de la valeur de 425 000 cr., la production de tous les autres établissements est évaluée à 200 000 cr. environ. En 1913 l'importation d'ouvrages grossiers (corbeilles de copeaux suédoises etc.) avait la valeur de 225 000 cr., l'importation d'ouvrages fins (articles japonais etc.) s'élevait à 76 000 cr.

Pour ce qui est de la fabrication d'ouvrages en liège, nous avons des renseignements sur 19 établissements occupant 280 ouvriers; en outre il y a env. 20 petits établissements. La production est évaluée à 540 000 kilos de bouchons de la valeur de 1 479 000 cr.; en outre on a fabriqué d'autres articles de la valeur de 10—12 000 cr. et vendu 1 163 000 kilos de déchets de liège de la valeur de 113 000 cr.; les déchets sont exportés à l'étranger. La valeur des bouchons et des autres articles en liège importés de l'étranger en 1913 était de 283 000 cr.

D'après la nature de la production nationale, la fabrication de pianos doit plutôt être comprise sous l'industrie du bois, parce que les claviers et les cordes sont ordinairement importés, tandis que la construction des instruments se fait ici. Toutefois une seule fabrique produit elle-même les claviers. Il y avait en 1913 21 fabriques de pianos occupant env. 500 ouvriers; elles ont produit:

pianos droits ou à queue	2 793 pièces,	valeur 2 495 000 cr.
orgues et harmoniums	1 061 »	» 365 000 »

Pendant la même année il a été importé 3 565 pianos de la valeur de 1 142 000 cr. et 951 orgues et harmoniums de la valeur de 177 000 cr. Les instruments importés sont en moyenne beaucoup moins chers que ceux qui sont fabriqués ici.

La fabrication d'allumettes est également comprise sous l'industrie du bois dans cette statistique. Les 4 fabriques d'allumettes occupaient en 1913 env. 325 ouvriers, dont la moitié était des femmes. La production s'élevait à 155 mill. de boîtes ou paquets de la valeur de 1 220 000 cr. En 1913 on exportait des allumettes danoises pour 122 000 cr. et importait des allumettes étrangères pour 44 000 cr.

B. La papeterie.

Les 8 manufactures de papier du pays, dont 5 sont réunies dans une société et parmi lesquelles il y a un petit établissement fabriquant aussi du carton, occupaient en 1913 env. 1 300 ouvriers et produisaient du papier de la valeur de 11,1 mill. de couronnes. 4 fabriques de carton occupaient env. 100 ouvriers et produisaient du carton de la valeur de 0,3 mill. de couronnes. La valeur vénale totale de la production de papier et de carton était donc de 11,4 mill. de couronnes, tandis qu'en 1905 elle n'était que de 7,0 et en 1897 de 5,0 mill. de couronnes. Le tableau suivant indique la quantité de la production et sa proportion avec l'importation de papier et de carton.

	production tonnes	importation tonnes
papier à journaux	13 072,5	—
— autre	27 524,7	8 206,2
carton	1 542,0	6 686,1
en tout	42 139,2	14 892,3

De la pâte de bois, la matière première la plus importante pour la papeterie, seulement une petite partie, env. 1¹/₂ mill. de kilos, de la consommation totale de 34 mill. de kilos, est produite dans ce pays. Il y a 5 petites fabriques de pâte de bois occupant 33 ouvriers en tout. 6 000 m³ de bois de sapin ont été employés à la production.

Les 7 fabriques de papiers peints du pays occupaient 130 ouvriers environ; la valeur vénale de leur production montait en 1913 à 975 000 cr., dont 932 000 cr. pour des papiers peints, le reste pour couleurs, colle etc; cette production fait aussi des progrès, la valeur vénale étant en 1905 de 626 000 cr., en 1897 de 285 000 cr. La quantité produite s'élevait en 1913 à 1 341 000 kilos; 482 000 kilos ont été importés; ce sont surtout les articles peu chers qui sont fabriqués dans ce pays, l'importation d'articles fins étant relativement plus grande.

Pour ce qui est de la fabrication d'autres articles de papier, nous avons des renseignements assez complets sur les branches principales, à savoir la fabrication de boîtes en carton, de sacs de papier et d'enveloppes. La valeur de la production totale de 44 établissements occupant env. 1 300 ouvriers était de 3,7 mill. de couronnes, dont env 3,5 mill. de couronnes pour les articles susmentionnés. Il faut cependant y ajouter la production de plusieurs établissements.

(occupant env. 140 ouvriers) non compris sous la statistique de production. La production totale peut être évaluée à:

boîtes	(env. 40 mill. de pièces).....	1 417 000
sacs de papier	(» 500 » » »).....	1 700 000
enveloppes	(» 172 » » »).....	802 000

La fabrication de ces articles subit un très grand développement, aussi l'importation de l'étranger est relativement peu importante.
